

Kadernota 2021

Maasgouw, 26 mei 2020

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Financiële vertrekpunten	4
2.1	Huidige financiële positie	
2.2	Actuele ontwikkelingen	
2.3	Conclusie ontwikkeling financiële positie	
2.4	Oplossingsrichtingen	
3	Algemene richtlijnen	13
3.1	Realiseren van maatschappelijk rendement	
3.2	Verdeling van verantwoordelijkheden	
3.3	Behoud van een sterke financiële positie	
3.4	Afgewogen inzet van ambtelijke capaciteit	
3.5	Sturing van verbonden partijen	
4	Integrale duurzame ontwikkeling	16
4.1	Ambitie "Samen op weg naar een duurzaam Maasgouw"	
4.2	Gemeentelijke beleidsthema's en Global Goals	
4.3	Werkwijze, organisatie en middelen	
5	Sociale cohesie	19
5.1	Zorg voor elkaar	
5.2	Jeugd, gezin en onderwijs	
5.3	Sport, activiteiten en accommodaties	
5.4	Cultuur, activiteiten en accommodaties	
6	Woon- en leefklimaat	22
6.1	Wonen en migratie	
6.2	Ontwikkeling fysieke leefomgeving	
6.3	Beheer openbare ruimte, natuur en landschap	
6.4	Klimaat, energie en afvalverwerking	
7	Economie, arbeid en inkomen	28
7.1	Vestigingsklimaat en werklocaties	
7.2	Toerisme en recreatie	
7.3	Ondernemerschap en -initiatieven	
7.4	Optimalisatie arbeidsmarkt	
7.5	Arbeidsparticipatie en inkomen	
8	Gemeentebestuur en organisatie	34
8.1	Bestuurlijke vernieuwing en participatie	
8.2	Rechtsorde, veiligheid en handhaving	
8.3	Bestuurlijke samenwerking	
8.4	Dienstverlening en communicatie	
8.5	Organisatie, personeel en bedrijfsvoering	
8.6	Financiële positie en belastingen	
	Bijlage 1: Indicatie financiële inventarisatie nieuw beleid	42

1. Inleiding

Het oogmerk van deze Kadernota 2021 is het formuleren van voornemens en kaders op hoofdlijnen die richtinggevend zijn voor het opstellen van de Programmabegroting 2021. Dat betekent dat deze Kadernota vanuit beleidsmatig en financieel oogpunt niet het detailniveau heeft van een ontwerp-begroting. Pas in (het ontwerp van) de Programmabegroting 2021 wordt een concrete én complete financiële raming gegeven voor het begrotingsjaar 2021.

Coronacrisis

Deze Kadernota 2021 is opgesteld tijdens de coronacrisis. De maatschappelijke gevolgen van deze crisis zijn groot en op dit moment nog niet volledig te overzien. Vooral door de rijksoverheid, maar door provinciale en gemeentelijke overheden worden maatregelen getroffen om in te spelen op de directe en korte termijn gevolgen van de crisis. Deze gevolgen werken ook door op de middellange termijn en de lange termijn. Binnen deze Kadernota wordt in beeld gebracht wat de financiële en beleidsmatige gevolgen van de coronacrisis voor de gemeente Maasgouw zijn op de middellange termijn (2021) voor zover nu al bekend.

Opzet Kadernota

Voor deze Kadernota 2021 wordt de volgende opzet gehanteerd.

In hoofdstuk 2 worden de financiële vertrekpunten voor het begrotingsjaar 2021 beschreven op grond van de informatie die bij het opleveren (*20 mei 2020*) van de ontwerp-Kadernota bekend is. Daarbij wordt ook een overzicht gegeven van substantiële (structurele en incidentele) kosten die vanaf het begrotingsjaar 2021 ontstaan en die niet meer door besluitvorming zijn te beïnvloeden.

In hoofdstuk 3 worden algemene richtlijnen voor het begrotingsjaar 2021 geformuleerd. Deze liggen in het verlengde van de afwegingen vanuit strategische perspectief die zijn besproken in de themabijeenkomst voor raads-, commissie- en collegeleden van 7 april 2020.

In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de ambitie om te werken aan een integrale aanpak van duurzame ontwikkeling zoals beschreven in het Coalitieakkoord 2018-2022. Daarbij wordt beschreven hoe deze ambitie vanaf 2021 kan worden ingevuld.

In hoofdstuk 5, 6, 7 en 8 wordt ingegaan op de opgaven voor 2021 binnen het sociaal domein, het fysiek domein, het economisch domein en het organisatorische domein. Daarbij wordt beschreven welke nieuwe opgaven zich in 2021 voor de gemeente Maasgouw aandienen die vragen om de inzet van extra financiële middelen (inclusief uitbreiding personele capaciteit). De aanpak van de hier bedoelde opgaven wordt in de Programmabegroting 2021 concreet uitgewerkt (Wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen, wat gaat dat kosten?)

2. Financiële vertrekpunten

Bij vaststelling van de Programmabegroting 2020 in november 2019 was er sprake van een goede financiële positie. In de Septembercirculaire 2019 werd een verdere groei van de Algemene Uitkering uit het gemeentefonds voorzien. Inmiddels is de context in meerdere opzichten gewijzigd, wat ook zijn weerslag heeft op de financiële uitgangspositie van de gemeente.

In eerste instantie wordt het vertrekpunt weergegeven, vervolgens zijn een aantal ontwikkelingen geduid, waarna een actueel financieel beeld wordt geschetst. Dit vormt het uitgangspunt voor de op te stellen Programmabegroting 2021.

Tenslotte worden vanuit financieel perspectief een aantal oplossingsrichtingen geduid, die kunnen leiden tot een versterking van de financiële positie.

2.1 Huidige financiële positie

De financiële positie wordt bepaald door de beschikbare structurele en incidentele middelen die beschikbaar zijn.

Het vertrekpunt zijn de cijfers zoals vastgesteld in de raad van 2 juni 2020 die in onderstaande tabel zijn weergegeven:

Structurele ruimte <i>(bedragen x € 1.000)</i>	2021	2022	2023	2024
Post onvoorzien structureel per 2-6-2020	1.484	1.388	1.690	1.690

De structurele ruimte is bepalend voor de mate waarin nieuwe beleidsinitiatieven met doorlopende uitgaven kunnen worden bekostigd.

Incidentele ruimte <i>(bedragen x € 1.000)</i>	2020
Algemene reserve (na aftrek van claims)	3.872
Toevoeging restant rekeningsaldo 2019 aan algemene reserve	+197
Onttrekking aan algemene reserve 1 ^e Prorap 2020	-522
Essentreserve (na aftrek van claims)	15.912
Totaal weerstandsvermogen	19.459

De incidentele ruimte is bepalend voor de mate waarin nieuwe beleidsinitiatieven worden bekostigd voor uitgaven met een éénmalig karakter. De incidentele ruimte, zijnde het weerstandsvermogen, kan niet volledig worden ingezet. De mate waarin over het weerstandsvermogen kan worden beschikt, is afhankelijk van de geïnventariseerde (financiële) risico's. Het weerstandsvermogen dient in ieder geval van dusdanige omvang te zijn dat deze risico's worden afgedekt.

De geïnventariseerde risico's bedragen bij de jaarrekening 2019 afgerond € 2,5 mln.

Op basis van de vastgestelde nota Risicomanagement & Weerstandsvermogen 2016-2019, wordt een ratio van 8 (weerstandsvermogen € 20 mln) wenselijk geacht en geldt een ratio van 4 (weerstandsvermogen € 10 mln) als ondergrens.

2.2 Actuele ontwikkelingen

Er zijn een aantal actuele ontwikkelingen die de financiële positie substantieel beïnvloeden.

Effecten COVID-19 (corona)

Vanwege het uitzonderlijke karakter van de coronacrisis en de onvoorspelbaarheid van de impact en duur van deze crisis, is een specifieke risico-inventarisatie die op deze situatie inzoomt. Getracht is een zo breed mogelijke kwalitatieve inventarisatie op te stellen.

In maart 2020 is ook in Nederland de ernst van het coronavirus doorgedrongen. Door de rijksoverheid zijn en worden allerlei maatregelen afgekondigd met als doel de spreiding van het coronavirus te vertragen. Deze maatregelen hebben economisch negatieve gevolgen. Om bedrijven en zelfstandigen te compenseren zijn er diversen steunmaatregelen getroffen door het Rijk. Een deel van deze maatregelen worden door de gemeenten uitgevoerd.

Ook als gemeente zullen we de gevolgen van de crisisbestrijding door de overheid merken. Zowel aan de uitgaven- als aan de inkomstenkant loopt de gemeente risico.

Bij de uitgavenkant zitten de risico's vooral bij de werkzaamheden binnen het sociaal domein. In de kabinetsbrief van 17 maart roept het kabinet aanbieders die worden geconfronteerd met liquiditeits- en andere financiële problemen op daarover in overleg te treden met hun reguliere financiers: zorgverzekeraars (Zorgverzekeringswet), zorgkantoren (Wet langdurige zorg) en gemeenten (Jeugdwet en Wet maatschappelijke ondersteuning), voordat zij een beroep doen op het vangnet van Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging ten behoeve van behoud van Werkgelegenheid (NOW). Voor de uitvoering van de steunmaatregelen komt er extra druk te liggen op de personele capaciteit van zowel de gemeente als van het Servicecentrum MER. Door het Rijk is aangegeven dat de kosten die de gemeenten in dit kader maken, door hun vergoed zullen worden. Hoe deze vergoeding uit gaan zien en of dit alle extra kosten gaat dekken is op dit moment nog niet duidelijk.

Wat niet duidelijk is, is wat er gebeurt met eventuele toename van werklozen als gevolg van de crisis. De gemeente kan in de toekomst geconfronteerd worden met extra uitgaven voor verschillende uitkeringen. Hierdoor ontstaan extra kosten, maar is mogelijk ook extra financiële capaciteit noodzakelijk.

In hoeverre de Gemeenschappelijke Regelingen extra kosten maken die door de deelnemers vergoed moeten worden is nog niet duidelijk. Door de Veiligheidsregio is aangegeven dat zij extra kosten door Rijk vergoed krijgen.

Een duidelijk beeld van de wegvallende of later binnenkomende inkomsten kan nu ook nog niet geschetst worden, wel kunnen we enkele voorbeelden noemen waar een mogelijke inkomstenderving zich kan voordoen:

- Een lagere opbrengst van toeristenbelasting omdat vakanties uitgesteld of geannuleerd worden
- Bedrijven en zelfstandigen kunnen bij de BsGW een aanvraag indienen voor uitstel van betaling van belastingen. Bij faillissement zouden deze inkomsten mogelijke volledig komen te vervallen.
- Als meer mensen werkloos raken, neemt de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen mogelijk toe.
- Afname bouwleges door minder vergunningaanvragen door recessie, terwijl de personele capaciteit gelijk blijft.

- Minder huurinkomsten bij sport- en gemeenschapsaccommodaties en lagere entree-inkomsten zwembad bij gelijkblijvende (vaste) kosten, waardoor exploitatietekorten ontstaan
- Een lagere opbrengst parkeergelden door achterblijvende (toeristische) bezoekersaantallen (Thorn)

Tot slot zal lang aanhouden van de coronamaatregelen ook leiden tot achterblijvende economische ontwikkeling. Een verslechtering van de economische situatie kan resulteren in minder rijksinkomsten en (op basis van de ‘samen trap op, samen trap af’-systematiek) leiden tot een forse neerwaartse bijstelling van de algemene uitkering.

Kortom, de gemeente loopt mogelijk financiële risico's als gevolg van de economische crisis door de uitbraak van het coronavirus. De omvang van deze risico's zijn nu nog niet kwantificeren en ook is onduidelijk welke vergoedingen er mogelijk tegenover komen te staan.

Overige voorzienbare financiële ontwikkelingen en risico's

In de navolgende tabel zijn de overige voorzienbare financiële ontwikkelingen en risico's opgenomen. Na de tabel volgt een toelichting per onderdeel.

Voorziene claims <i>(bedragen x € 1.000)</i>	2021	2022	2023	2024
Herijking gemeentefonds (inschatting; voor daadwerkelijke ontwikkeling informatie Septembercirculaire 2020 afwachten)	-	-400	-800	-1.200
Indexering prijspeil algemene uitkering (van prijspeil 2020 naar 2021)	+600	+600	+600	+600
1 ^e Prorap 2020	-282	-288	-231	-231
Begrotingen verbonden partijen	-215	-128	-169	-152
SC MER begrotingswijziging 2020-5 (2021-1) (inschatting; voorstel SC MER volgt september)	-500	-500	-500	-500
Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) 2023	-	-	-	-176
SC MER UP Omgevingsdienst	-100	-100	-100	-100
Meeropbrengst WABO-leges	+100	+100	+100	+100
Dividend Enexis (beperkt dividend door benodigd kapitaal voor energietransitie)	-150	-150	-150	-150
Dividend BNG	-91	-91	-91	-91
Totaal	-638	-957	-1.341	-1.900

Toelichting per onderdeel:

Herijking gemeentefonds

De ontwikkeling van de algemene uitkering kan ervoor zorgen dat onze structurele financiële ruimte op termijn fors wordt ingeperkt. De voorgenomen herijking van het gemeentefonds naar objectieve verdeelmaatstaven is uitgesteld vanwege grote herverdeel-effecten. De eerdere uitkomst van de doorrekening is niet gepubliceerd, maar volgens algemene berichtgeving was er sprake van een verschuiving van middelen van kleine plattelandsgemeenten (nadeelgemeenten) ten gunste van grote steden (voordeelgemeenten). De invoering zal op basis van gefaseerde toegroei plaatsvinden en het nadeel worden afgetopt tot een maximaal nadeel van € 100 per inwoner. De inschatting van de claim is vooralsnog gebaseerd op een nadeel van ca. € 50 per inwoner in een gefaseerde toegroei van 3 jaar (vanaf 2022). Voor de concrete meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering zal de Mei- en Septembercirculaire 2020 afgewacht moeten worden. Bovenop deze herverdeling van het

gemeentefonds tussen gemeenten, is de ontwikkeling van het gemeentefonds als geheel lastig te voorspellen als gevolg van de recessie waar we door de coronacrisis in zijn beland.

Indexering prijspeil

Omdat de begroting op basis van constant prijspeil is opgesteld, dient de mutatie van prijspeil 2020 naar 2021 meegenomen te worden. Deze bedraagt o.b.v. de huidige gegevens ruim € 600.000. Hierbij dient wel in ogenschouw genomen te worden dat er geen loon- en prijsindexering is opgenomen voor overige inkoop van goederen en diensten. Als stelregel geldt dat Maasgouwse budgetten alleen worden geïndexeerd als deze contractueel van toepassing zijn. Loonindexering wordt verwerkt op basis van CAO-afspraken.

1^e Prorap 2020

Gelijktijdig met de behandeling van de Kadernota 2021 ligt in de raad van 7 juli 2020 de 1^e Prorap 2020 ter besluitvorming voor. Deze heeft veelal betrekking op bijstellingen in 2020, maar in een aantal gevallen is er ook sprake van structurele mutaties. De meerjarige bijstellingen zijn in de tabel opgenomen. Voor een toelichting op de mutaties wordt verwezen naar de 1^e Prorap 2020.

Begrotingen verbonden partijen

In de raadsvergadering van 2 juni 2020 zijn de begrotingen 2021 van de Gemeenschappelijke Regelingen (GR-en) voor zienswijze aan de raad voorgelegd. Aangezien de formele vaststelling van deze begrotingen pas na kennisname van alle zienswijzen door het Algemeen Bestuur van de GR-en plaatsvindt, vindt budgettaire vertaling in onze begroting pas later plaats. Dat neemt niet weg dat we bij het financiële vertrekpunt van de Maasgouwse begroting 2021-2024 al rekening moeten houden met de hogere gemeentelijke bijdrages. In onderstaande tabel zijn deze opgenomen.

Begroting 2021 GR	2021	2022	2023	2024
Veiligheidsregio Limburg Noord	-55	-4	-9	-9
SC MER	-155	-140	-126	-126
Reinigingsdienst Maasland (hogere kosten deels verrekend met kostendekkend tarief afvalstoffen- en rioolheffing)	-15	-15	-15	-15
Grenspark Maas-Swalm-Nette	-	-	-	-
Westrom	+12	+38	-6	29
Omnibuzz	-23	-28	-34	-48
BsGW	-	-	-	-
RUD Limburg Noord	-9	-9	-8	-12
Totaal	-215	-128	-169	-152

Naast deze formeel voorliggende begrotingen 2021 heeft het Servicecentrum MER aangekondigd dat in september 2020 nog een begrotingswijziging volgt met structureel negatieve bijstellingen m.n. voor bedrijfsvoering. Indicatief is een structurele verhoging van € 1,5 mln aangehouden waarvan het Maasgouwse aandeel ca. 1/3^e deel is.

Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) 2023

Onderdeel van de meerjarenbegroting van Maasgouw is het meerjareninvesteringsprogramma (MIP). De kapitaallasten van het MIP worden budgettair vertaald in het jaar volgend op het investeringsjaar. De geplande investeringen in 2023 leiden dus voor het eerst tot (structurele) kapitaallasten in 2024. Het investeringsvolume in 2023 (excl. vervangingsinvesteringen riolering t.l.v. GRP) bedraagt € 2,6 mln met een kapitaallast van € 176.000

SC MER UP Omgevingsdienst & meeropbrengst Wabo-leges

In de afgelopen jaren is gebleken dat we telkens meer urencapaciteit van SC MER Omgevingsdienst afnemen vanwege projecten en/of beleidsintensiveringen. Tot dusver zijn deze zogenaamde overclaims telkens als incidenteel beschouwd en ook met incidentele middelen afgedekt. Er is echter

sprake van een structureel karakter. Als dekking kan de meeropbrengst van de waboleges worden aangewend. Deze is structureel in onze begroting opgenomen voor € 250.000 maar heeft de afgelopen jaar een stijgende tendens laten zien. Een structurele verhoging van € 100.000 wordt reëel geacht.

Bedragen x € 1.000	2015	2016	2017	2018	2019
Opbrengst waboleges	216	264	346	627	434

Dividend Enexis en Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Maasgouw bezit 885.600 aandelen Enexis, waarvan jaarlijks dividend wordt ontvangen. Enexis dient de investeringsgroei te financieren voor de energietransitie. Deze financieringsbehoefte wordt bekostigd door het aantrekken van extern vermogen (via aandeelhouders en kredietverstrekkers) en door gerealiseerde winsten niet volledig uit te keren. Het dividend zal daardoor de komende jaren lager uitvallen. De Provincie adviseert in haar brief met aandachtspunten voor de begroting 2021 het dividend structureel op € 0,50 per aandeel te rammen. Onze huidige structurele raming is met € 593.350 gebaseerd op € 0,67 per aandeel. Indien het advies van de toezichthouder wordt gevolgd resulteert dit in een structurele aframing van € 150.500

Ook is Maasgouw in bezit van 72.150 aandelen BNG, waarvan jaarlijks dividend wordt ontvangen. Ook hier adviseert de Provincie als toezichthouder rekening te houden met een lagere dividendumkering van € 1,27 p.a.. De structureel geraamde dividendinkomsten bedragen € 182.530 (€2,53 p.a.). Indien het advies van de toezichthouder wordt gevolgd resulteert dit in een structurele aframing van € 90.900.

2.3 Conclusie ontwikkeling financiële positie

Conclusie structurele ruimte

Structurele ruimte (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Post onvoorzien structureel per 2-6-2020	+1.484	+1.388	+1.690	+1.690
Voorziene claims	-638	-957	-1.341	-1.900
Prognose restantruimte	+846	+431	+349	-210

Uit de inventarisatie blijkt dat de structurele ruimte inclusief de prijscompensatie van de algemene uitkering volledig aangewend moet worden om tot een sluitende begroting te komen.

Op hoofdlijnen kan nl. worden gesteld dat er structureel € 0,5 mln oplopend tot € 1,7 mln beschikbaar was (meerjarenbegroting 2020-2023), vervolgens € 0,6 mln prijscompensatie zal worden toegevoegd, maar anderzijds ook dat er ca. € 2,5 mln aan structurele financiële claims in het verschiet liggen.

Er resteert dan een tekort van € 210.000 structureel (in 2024). Vervolgens is er nog geen rekening met kosten die voortvloeien uit indexering, beleidsintensivering en eventueel nieuw structureel beleid. In de bijlage is een indicatief overzicht opgenomen van de financiële claims als gevolg van nieuw beleid dat vanaf hoofdstuk 4 wordt beschreven. In onderstaande tabel is de financiële vertaling van het (ruimteveragend) nieuw beleid in mindering gebracht op de restantruimte. Het tekort loopt dan structureel nog verder op naar € 680.000 in 2024. Daarbij dienen op weg naar de begroting nog een aantal PM-posten gekwantificeerd te worden waardoor het potentiële tekort verder oploopt

Structurele ruimte (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Prognose restantruimte	+846	+431	+349	-210
Indicatie financiële inventarisatie nieuw beleid (excl. PM-posten!)	-886	-459	-464	-470
Prognose restantruimte na aftrek nieuw beleid (excl. PM-posten!)	-40	-28	-115	-680

Uitgangspunt is nl. tenminste een structureel sluitende meerjarenbegroting in alle jaarschijven, maar daarnaast is het ook wenselijk om over een buffer te kunnen beschikken om structurele tegenvallers op te vangen.

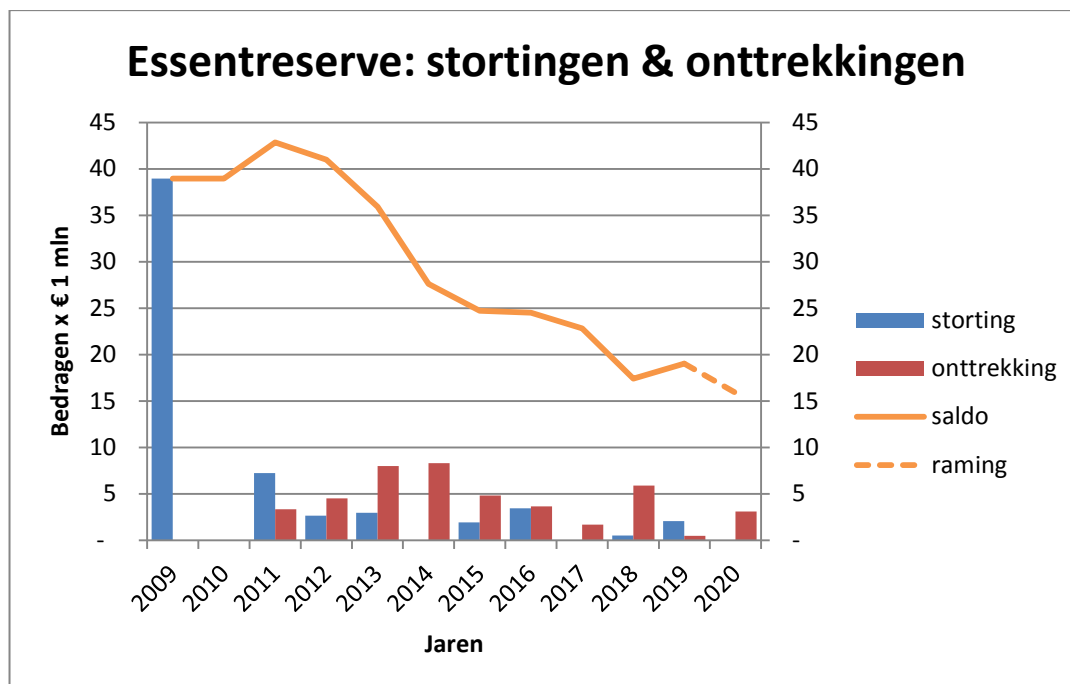
Op basis van de ontwikkeling van de structurele financiële ruimte kan worden geconcludeerd dat we terughoudend moeten zijn met nieuw beleid en ook bestaand beleid moeten heroverwegen.

Daarbij zal vooral de ontwikkeling van de algemene uitkering van belang zijn om te bepalen hoe groot de uiteindelijke bezuinigingsopgave is.

Conclusie incidentele ruimte

Ook de incidentele middelen staan onder druk, zeker in relatie tot de gestelde grenswaardes die aan de ratio's zijn gesteld in de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen (Nota R&W).

In de afgelopen jaren is m.n. de Essentreserve ingezet ter dekking van investeringen en overige ambities.

Bovenstaande grafische weergave laat de dalende lijn zien van de Essentreserve. In totaal heeft er als gevolg van de verkoop van Essentaandelen in 2009 in de loop der jaren een toevoeging van € 59,8 mln plaatsgevonden. Indien alle onttrekkingen conform besluitvorming plaatsvinden, resteert nog een bedrag van € 15,9 mln. Dat betekent een aanwending van afgerond € 44 mln over een periode van 12 jaar.

Het incidentele weerstandsvermogen is op dit moment nog toereikend, temeer omdat Maasgouw de spreekwoordelijke 'lat' in de Nota Risicomanagement & Weerstandsvermogen hoog heeft gelegd om het robuuste weerstandsvermogen te koesteren. Gemiddeld genomen is een ratio van 1 voldoende, want dan is het weerstandsvermogen toereikend om tegenvallers o.b.v. geïdentificeerde risico's op te vangen.

Een ratio van 2 wordt gangbaar als 'uitstekend' gekwalificeerd. In Maasgouw is de ondergrens op 4 gesteld, maar is een waarde van 8 het uitgangspunt. Op dit moment wordt aan dit uitgangspunt voldaan:

De incidentele risico's zijn bij de jaarrekening 2019 becijferd op ca. € 2,5 mln.

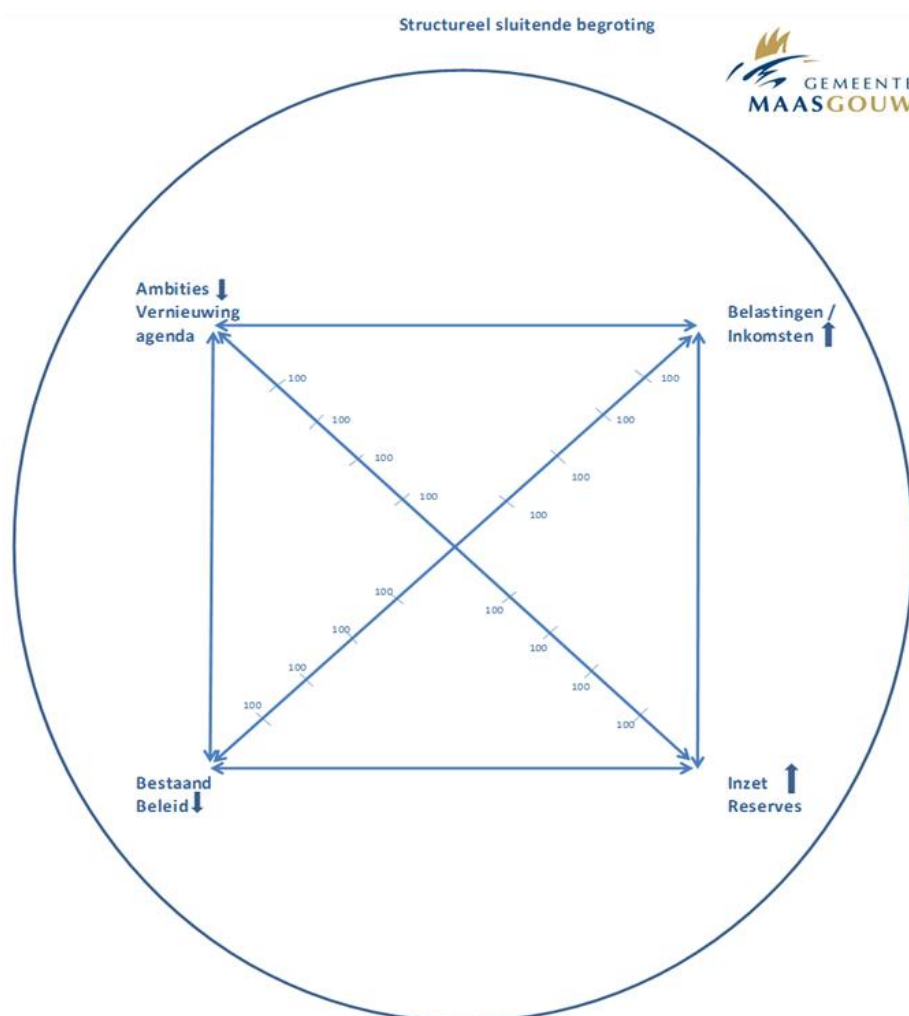
Dit resulteert bij hantering van ratio's in de volgende bedragen voor het weerstandsvermogen:

Ratio	Omschrijving	Weerstandsvermogen (x € 1 mln)
1	Gangbaar 'voldoende'	2,5
2	Gangbaar 'uitstekend'	5
4	Nota R&W ondergrens	10
8	Nota R&W uitgangspunt	20

Het huidige weerstandsvermogen (incl. beoogde onttrekkingen) bedraagt € 19,46 mln en komt dus nagenoeg overeen met de beoogde ratio voor de incidentele weerstandscapaciteit.

2.4 Oplossingsrichtingen

Vanuit financieel perspectief zijn 4 oplossingsrichtingen mogelijk om financiële ruimte te creëren en zodoende de financiële positie te verbeteren. Visueel zijn deze weergegeven in de onderstaande diagram in de vorm van kwadranten.

Toelichting oplossingsrichtingen:

1. Bestaand beleid heroverwegen; door bestaande taken, geplande activiteiten en/of investeringen niet meer uit te voeren kunnen incidentele dan wel structurele middelen worden vrijgemaakt, die voor alternatieve bestedingen kunnen worden aangewend.
2. Nieuw beleid heroverwegen; ambities zijn bijna altijd ruimtevregend. Door de ambities kritisch te wegen, keuzes te maken en prioritering kunnen financiële claims worden beperkt
3. Belastingen / overige inkomsten verhogen; de gemeente is (in beperkte mate) in staat om (extra) inkomsten te genereren door verhoging van leges, huren, verkopen of het genereren van extra belastingopbrengsten. Voor wat betreft afvalstoffenheffing, rioolrechten en leges is sprake van een restrictie: er mag maximaal sprake zijn van 100% kostendekkende heffing. Voor afvalstoffenheffing en rioolrecht is dit het geval. Voor onroerende zaakbelasting, hondenbelasting, toeristenbelasting, forensenbelasting en bepaalde leges is verhoging mogelijk.

4. Inzet reserves; in het verleden is de reservepositie ingezet om bepaalde ambities te realiseren en verdere bezuinigingen achterwege te laten. Uit de voorgaande paragraaf blijkt dat verdere inzet van de reservepositie mogelijk is, maar dat inzet wel gelimiteerd is. Bovendien is er m.n. sprake van druk op de structurele begrotingsruimte. Daarvoor biedt de reserve als incidenteel dekkingsmiddel geen soelaas.

Er hoeft overigens niet specifiek voor één kwadrant te worden gekozen; ook een mix van alternatieven is mogelijk om te komen tot verruiming van budgettaire middelen.

Gezien de huidige dynamische context en daarmee gepaard gaande grote onzekerheid over financiële ontwikkelingen, lijkt het raadzaam om allereerst nadere berichtgeving van het Rijk over m.n. de concrete ontwikkeling van de algemene uitkering af te wachten alvorens te 'schieten op een bewegend doel'.

3. Algemene richtlijnen

Voor de themabijeenkomst Kadernota van 7 april 2020 is een notitie opgesteld die ingaat op enkele afwegingen vanuit strategisch perspectief en deze notitie is ook toegelicht in een videopresentatie. In het verlengde daarvan zijn algemene richtlijnen voor het begrotingsjaar 2021 geformuleerd die in dit hoofdstuk worden beschreven.

3.1 Beschrijving van maatschappelijke effecten

In de Programmabegroting staan bij ieder onderwerp drie vragen centraal:

- ⇒ Wat willen we bereiken?
- ⇒ Wat gaan we daarvoor doen?
- ⇒ Wat gaat dat kosten?

Bij het beantwoorden van de vraag "*Wat willen we bereiken?*" is het nodig om per onderwerp (opgave) te beschrijven welke maatschappelijke effecten we als gemeente willen bereiken. Uit die beschrijving moet blijken welke voordelen (baten) we voor inwoners, bedrijven of instanties willen bereiken. Dat wil zeggen dat we bij het beantwoorden van deze vraag beschrijven welke "outcome" (maatschappelijke effecten) we als gemeente voor inwoners, bedrijven of instanties willen bereiken.

Voor de Programmabegroting 2021 hanteren we een richtlijn die is gericht op het zo concreet mogelijk beschrijven van maatschappelijke effecten.

3.2 Verdeling van taken en verantwoordelijkheden

De aanpak van maatschappelijke opgaven vraagt om een samenspel van de gemeente met andere partijen en personen in de samenleving. Zonder afspraken over dit samenspel kunnen opgaven niet succesvol worden aangepakt. Daarbij kan de gemeente er voor kiezen om bepaalde taken en verantwoordelijkheden op zich te nemen die andere gemeenten (uit beleidsmatige en financiële overwegingen) meer bij andere overheden, bedrijven, verenigingen of inwoners laten liggen.

Als de gemeente Maasgouw binnen bepaalde dossiers (beleid of projecten) er voor kiest om een zware financiële verantwoordelijkheid op haar schouders te nemen gaat dat ten koste van de financiële positie. Daardoor wordt de financiële ruimte op de lange termijn steeds kleiner en dat beperkt de mogelijkheden voor de gemeente om opgaven aan te pakken die zich in de toekomst gaan aandienen.

Het bovenstaande betekent dat bij bestuurlijke besluitvorming over beleids- en projectdossiers met veel financiële impact (zoals bijvoorbeeld hoogwaterbescherming, economie/toerisme of accommodaties) steeds moet worden afgewogen hoe tot een evenwichtige verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen gemeente, andere overheden, bedrijven, verenigingen en inwoners kan worden gekomen.

Voor de Programmabegroting 2021 hanteren we een richtlijn die zich richt op een evenwichtige verdeling van verantwoordelijkheden en taken tussen gemeente, andere overheden, bedrijven, verenigingen en inwoners.

3.3 Bescherming van gemeentelijke reservepositie

Bij de voorbereiding van de Kadernota 2020 is in 2019 uitgebreid gesproken over de ontwikkeling van de reservepositie van de gemeente. Daarbij is geconstateerd dat de gemeente Maasgouw sinds 2009 ten opzichte van veel andere gemeenten een zeer gunstige financiële positie heeft gehad dankzij de beschikbaarheid van de Essent-reserve van in totaal circa € 59 miljoen.

Door de financiële onttrekkingen is de Essent-reserve in de periode 2009-2019 fors afgenomen. Als in de komende periode ieder jaar gemiddeld net zo veel uit de Essent-reserve wordt onttrokken als in de voorgaande jaren dan zal "de bodem van de schatkist" binnen afzienbare tijd in zicht komen. Dat zou betekenen dat de gemeente vanaf de volgende bestuursperiode minder goed in staat is om maatschappelijke en bestuurlijke opgaven aan te pakken die zich op dat moment gaan aandienen en die nu nog niet zijn te voorzien omdat maatschappelijke omstandigheden constant wijzigen. Daarom is het nodig om als gemeente een robuuste financiële positie te behouden.

Het behoud van een gezonde financiële positie is ook als ambitie benoemd in het Coalitieakkoord. Daarin staat de volgende passage: *"In de komende jaren willen we ambitieniveau en belastingdruk in balans houden, zodat we de gezonde financiële positie van de gemeente kunnen behouden."*

Gelet op de hiervoor beschreven afwegingen is in de Kadernota 2020 een richtlijn ingevoerd ter bescherming van de gemeentelijke reservepositie die als volgt luidt:

⇒ *Ter dekking van de het totaal van nieuwe uitgaven in het komende begrotingsjaar wordt een belastingverhoging ingezet, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om deze uitgaven niet door middel van een belastingverhoging te dekken.*

Bij de behandeling van de Programmabegroting 2020 is gebleken dat deze afweging vooral aan de orde is in een situatie waarin het nodig is om een begrotingstekort af te dekken.

Voor de Programmabegroting 2021 hanteren we een richtlijn die zich richt op de bescherming van de gemeentelijke reservepositie.

3.4 Inzichtelijk maken van ambtelijke capaciteit

Als in de Programmabegroting nieuwe doelen voor de aanpak van opgaven worden opgenomen dan leidt dat voor de ambtelijke organisatie tot nieuwe werkzaamheden die bovenop de bestaande werkvoorraad komen. Daardoor ontstaat een capaciteitsvraagstuk. Om dat vraagstuk inzichtelijk te maken is het nodig om bij het opstellen van de Programmabegroting in beeld te brengen welke ambtelijke capaciteit wordt gevraagd voor nieuwe doelen en welke bestaande werkzaamheden kunnen vervallen om ruimte te maken voor de nieuwe werkzaamheden. Op basis daarvan kan ook concreet worden aangeduid in hoeverre in het begrotingsjaar 2021 een uitbreiding van ambtelijke capaciteit nodig wordt geacht.

Voor de Programmabegroting 2021 hanteren we een richtlijn die is gericht op het inzichtelijk maken van de benodigde ambtelijke capaciteit.

3.5 Benutten mogelijkheden voor sturing verbonden partijen

Het Coalitieakkoord bevat over "verbonden partijen" de volgende passage:

"De directe financiële bijdragen aan deze partijen omvat ongeveer 25 % van de uitgaven in de begroting van de gemeente Maasgouw. Daarom is het voor het gemeentebestuur van wezenlijk belang om grip te houden op de sturing en controle van deze verbonden partijen."

Als wordt gekeken naar de bijdrage van de gemeente aan verbonden partijen dan zijn het Servicecentrum MER (Omgevingsdienst, Sociale Domein, Bedrijfsvoering), Westrom en de Veiligheidsregio de verbonden partijen die de grootste financiële bijdrage van de gemeente Maasgouw ontvangen.

Bij de sturing en controle van verbonden partijen hebben het college - en/of raadsleden de volgende mogelijkheden (instrumenten):

- gemeentelijke vertegenwoordiging in bestuur van verbonden partijen (i.c. collegeleden);
- aanspreken van gemeentelijke vertegenwoordigers in besturen verbonden partijen;
- vaststellen van beleidsplannen en uitvoeringsprogramma's van verbonden partijen;
- indienen van zienswijze op (ontwerp) begrotingen van verbonden partijen.

Vanuit deze optiek wordt geadviseerd om een richtlijn toe te passen die zich richt op het optimaal benutten van de mogelijkheden die beschikbaar zijn voor de sturing en controle van verbonden partijen. Dat vraagt onder meer om het organiseren van een adequate informatievoorziening (tijdig, volledig, inzichtelijk) vanuit de verbonden partijen naar bestuur en organisatie van de gemeente Maasgouw over plannen en uitvoeringsprogramma's (en daarmee gepaard gaande kosten) voor 2021.

De hiervoor bedoelde informatie vanuit verbonden partijen moet inzicht geven in circa 25 % van de gemeentelijke uitgaven en is daarom van grote betekenis voor de besluitvorming door college en raad over financiële en beleidsmatige planningsdocumenten zoals de Programmabegroting.

Met het oog op de besluitvorming over de Programmabegroting wordt t een richtlijn gehanteerd die is gericht op het optimaliseren van de financiële informatievoorziening over uitvoeringsplannen en -programma's van verbonden partijen voor 2021.

4. Integrale duurzame ontwikkeling

Voor de themabijeenkomst Kadernota van 7 april 2020 is een notitie opgesteld die ingaat op enkele afwegingen vanuit strategisch perspectief. Daarbij is ook ingegaan op de ambitie om te werken aan een integrale aanpak van duurzame ontwikkeling zoals aangeduid in het Coalitieakkoord 2018-2022 "Samen op weg naar een duurzaam Maasgouw". Dit hoofdstuk beschrijft hoe aan deze strategische ambitie vanaf 2021 invulling wordt gegeven.

4.1 Ambitie "Samen op weg naar een duurzaam Maasgouw"

Het Coalitieakkoord 2018-2022 bevat in de inleiding de volgende passage:

"Daarbij streven we naar een duurzame ontwikkeling binnen het sociaal, fysiek en economisch domein met als sleutelwoorden "People, Planet & Prosperity". Bij dit streven hanteren we de duurzame ontwikkelingsdoelen (Global Goals) van de VN als leidraad. We willen in de behoeften van het heden voorzien, maar dat mag niet leiden tot beperkingen voor toekomstige generaties om in hun behoeften te voorzien. Dat bepaalt ook de titel van dit coalitieakkoord: Samen op weg naar een duurzaam Maasgouw."

Uit deze passage blijkt dat gemeenteraad en college van B&W van de gemeente Maasgouw willen werken aan een brede en ambitieuze duurzaamheidsagenda. Daarbij worden de Global Goals gehanteerd als strategisch perspectief en raamwerk voor het concretiseren van de gemeentelijke ambities op het gebied van duurzame ontwikkeling.

Het streven is gericht op een integrale aanpak van duurzame ontwikkeling die zich niet alleen richt op het fysieke domein, maar ook op het sociaal, economisch en organisatorisch domein vanuit de kernwaarden "People, Planet, Prosperity, Partnership & Peace".

Daarbij worden de Global Goals ook vaak aangeduid als Sustainable Development Goals (SDG's).

In 2019 is verkend hoe invulling kan worden gegeven aan deze ambitie in het Coalitieakkoord. Daarbij is ook bekeken in hoeverre de toepassing van de Global Goals gecombineerd kon worden met het keurmerk Cittaslow. In een raadsinformatiebrief van oktober 2019 is de gemeenteraad daarover geïnformeerd. Daarbij is door het college van B&W aangegeven dat de bestuurlijke ambitie om toepassing te geven aan de Global Goals onverminderd aanwezig, maar dat die toepassing niet gecombineerd zal worden met het keurmerk Cittaslow.

In 2020 is binnen de organisatie gestart met het voorbereiden en opbouwen van een integrale aanpak van duurzame ontwikkeling die wordt gericht op de e Global Goals. Daarbij is het de bedoeling om vanaf 2021 uitvoering te gaan geven aan een integraal programma Duurzame Ontwikkeling - Global Goals (DO-GG). Op 12 mei 2020 is de beoogde aanpak in een themabijeenkomst voor raads- en commissieleden besproken.

4.2 Gemeentelijke beleidsthema's en Global Goals

In het voorjaar van 2020 is geanalyseerd welke gemeentelijke opgaven (thema's) centraal zouden kunnen staan in een onderscheidende aanpak van duurzame ontwikkeling. Daarbij is rekening gehouden met de rol van de gemeente (taken en bevoegdheden) in de samenleving, naar de bestuurlijke ambities in Maasgouw (o.b.v. het Coalitieakkoord) en naar de specifieke sociaal-culturele, ruimtelijke en economische omstandigheden die kenmerkend zijn voor de gemeente Maasgouw.

De analyse laat zien op welke beleidsvelden (thema's) de gemeente Maasgouw een substantiële bijdrage kan leveren aan duurzame ontwikkelingsdoelen (Global Goals). Het volgende overzicht brengt dit in beeld:

People		
1.	Thema "Inclusieve Samenleving"	Global Goals: 10 (1-4-5-8)
2.	Thema "Gezondheid en Sport "	Global Goals: 3 (5)
Planet		
3.	Thema "Energietransitie"	Global Goals: 7
4.	Thema "Klimaatadaptatie"	Global Goals: 13
5.	Thema "Landschap, natuur en biodiversiteit"	Global Goals: 15 (14)
Prosperity		
6.	Thema "Economie en bedrijfsleven"	Global Goals: 8-12 (7-15)
7.	Thema "Cultureel erfgoed"	Global Goals: 11 (4)
Peace & Partnership		
#	Algemene organisatorische opgaven	Global Goal(s): 16-17

Het overzicht van beleidsthema's wordt als vertrekpunt genomen voor de verdere uitwerking in de komende periode maar is "niet in beton gegoten". In de loop van tijd kunnen hier meer thema's aan toegevoegd worden.

Op de genoemde beleidsvelden wordt op dit moment al een bijdrage geleverd aan duurzame ontwikkelingsdoelen. Met het hanteren van de Global Goals als strategisch perspectief wordt de "lat nog een stukje hoger gelegd". Per beleidsthema wordt verkend hoe de gemeentelijke bijdrage aan Global Goals verbeterd kan worden en op welke wijze inwoners, bedrijven en instellingen daar een bijdrage aan kunnen leveren. Dit moet gaan leiden tot een aanpak van duurzame ontwikkeling die onderscheidend en excellerend is ten opzichte van andere gemeenten.

4.3 Werkwijze, organisatie en middelen

Werkwijze (van strategie naar programma)

In 2020 wordt op een projectmatige wijze gewerkt aan het opbouwen van een integrale aanpak van duurzame ontwikkeling. Dat moet leiden tot het formuleren van een gemeentelijke strategie voor het bereiken van duurzame ontwikkelingsdoelen (Global Goals).

Die strategie wordt beschreven in de Programmabegroting 2021 (wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat gaat dat kosten) én in een Programmaplan Duurzame Ontwikkeling 2021. In dat plan wordt beschreven welke bijzondere projecten, activiteiten en maatregelen in 2021 door de gemeente worden uitgevoerd om een bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling.

In een apart onderdeel van het programmaplan zal worden ingegaan op het aspect "communicatie en samenwerking". Daarbij wordt beschreven hoe bewustwording over duurzame ontwikkeling wordt bevorderd en hoe inwoners, bedrijven en organisaties worden gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling.

Op het gebied van communicatie (branding) kan door de gemeente Maasgouw het voorbeeld worden gevolgd van campagnes in andere gemeenten rondom Global Goals of Cittaslow. Binnen dat kader kan de gemeente Maasgouw zich -onder de vlag van de Global Goals- gaan profileren als gemeente die duurzame ontwikkeling hoog in het vaandel heeft staan.

Organisatie en middelen

Het werken aan een duurzaamheidsagenda vereist ambtelijke capaciteit. Daarbij wordt vooral een beroep gedaan op de capaciteit van de ambtenaren die binnen onze organisatie al werken op de beleidsvelden die in de vorige paragraaf zijn beschreven. Door specifiek te richten op de Global Goals (en door te leren van ervaringen elders) kan de doeltreffendheid van de werkzaamheden worden vergroot. Doordat de Global Goals een gemeenschappelijk referentiekader bieden kan ook de doelmatigheid van de samenwerking met inwoners, bedrijven en instellingen vergroot worden.

De uitvoering van het programma Duurzame Ontwikkeling (vanaf 2021) gaat plaatsvinden door een programmamateam onder leiding van een programmamanager. Dit team bestaat uit de medewerkers die werken aan de thema's die in de vorige paragraaf worden benoemd. Ieder lid van dat team fungeert dan als "ambassadeur" voor de Global Goals waaraan hij of zij werkt.

De ambities van de gemeente Maasgouw op het gebied van duurzame ontwikkeling zijn hoog en dat is ook gerechtvaardigd met het oog op de actuele maatschappelijke omstandigheden. Ook steeds meer andere overheden -van Europees tot lokaal- zetten in op een ambitieuze duurzaamheidsagenda. Het realiseren van deze ambities vraagt ook om middelen. Daarbij wordt zo efficiënt mogelijk gebruik gemaakt van bestaande ambtelijke capaciteit en beschikbare budgetten maar de opgaven voor duurzame ontwikkeling zijn zo groot dat een uitbreiding van capaciteit en budget onontkoombaar is om deze opgaven adequaat te kunnen aanpakken.

In de Programmabegroting 2021 zal concreet worden aangeduid welke (extra) ambtelijke capaciteit en welk aanvullende werk- en investeringsbudgetten in 2021 nodig zijn om invulling te kunnen geven aan de ambities op het gebied van duurzame ontwikkeling.

5. Sociale cohesie (sociaal domein)

5.1 Zorg voor elkaar

Vraagstuk Zorg (algemeen)

Tijdens de themabijeenkomst over de Kadernota 2021 werd onderstreept dat de behoefte aan zorg leidend is en niet het budget van de rijksoverheid dat we ervoor ontvangen. In aanloop naar de Programmabegroting wordt in beeld gebracht welke zorg in 2021 in de gemeente is gevraagd en hoeveel kosten daarmee gepaard gaan. Verder is aangegeven dat de voorzieningen in de Ode en 1ste lijn in stand moeten worden gehouden. Daarbij wordt extra aandacht en onderzoek gevraagd om de 1e lijn uit te breiden met algemene voorziening(en) voor Jeugdhulp.”

In paragraaf 5.2 ‘Jeugd, gezin & onderwijs’ wordt ingegaan op het voorliggend veld van voorzieningen (in de Ode en de 1ste lijn). Dit sluit aan bij de behoefte die is aangegeven tijdens de themabijeenkomst met betrekking tot jeugdvoorzieningen.

Aanpak armoede

In december 2019 heeft de gemeenteraad het beleidsplan Armoedebeleid gemeente Maasgouw 2020-2024 vastgesteld. Het nieuwe armoedebeleid heeft grote aandacht voor preventieve activiteiten en gaat uit van actuele inzichten. In 2020 wordt gestart met vroegsignalering van schulden waarbij in een zo vroeg mogelijk stadium mensen met financiële problemen in beeld worden gebracht om vroegtijdige hulpverlening mogelijk te maken door gebruik te maken van daadwerkelijk signalen en outreachende hulpverlening. Huiswerkbegeleiding voor leerlingen die opgroeien in een huishouden met een inkomen tot 120% van het bijstandsniveau is in 2019 als pilot gestart en krijgt in 2020 een vaste plek in het aanbod van instrumenten. In 2020 vindt er onderzoek plaats naar de oprichting van een lokaal Sun-noodhulpbureau. In eerste instantie wordt bekeken of dit in MER-verband haalbaar is.

Voor 2021 staat de uitrol van de Voorzieningenwijzer op de agenda, bij voorkeur in samenwerking met de woningcorporaties en het bedrijfsleven. Mobility mentoring of de stress sensitieve benadering gaat uit van het aansluiten op proces, begeleiding en communicatie bij de mogelijkheden én onmogelijkheden van de inwoner. Dit gedachtegoed wordt vanaf 2021 breed ingebed in de reguliere werkwijze van de partners in de keten. Interventies op het gebied van schulden bij jongeren voorkomen worden ook in 2021 verder uitgewerkt.

Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang

Per 1-1-2021 start de gefaseerde overdracht van de middelen voor Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang van de centrum gemeente naar de lokale gemeenten. Het steeds meer lokaal organiseren van de taken Beschermd Wonen en de Maatschappelijke Opvang kan worden gezien als een vergelijkbaar project als de eerdere decentralisatie van de AWBZ naar de Wmo 2015. Het gaat hierbij om een relatief beperkte groep zeer kwetsbare cliënten en omvangrijke kosten. De financiële impact voor de individuele gemeente is op dit moment nog niet inzichtelijk. Voor deze nieuwe taak zal ook extra personele inzet noodzakelijk zijn.

Wet verplichte GGZ en Wet Zorg en Dwang

Per 1-1-2020 is de wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen vervangen door de wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg, de wet Zorg en Dwang en de wet Forensische Zorg. Bij de wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg en de wet Zorg en Dwang ligt hier een taak voor de gemeente. Omdat er bij deze wetten sprake is van een zorgcomponent en een veiligheidscomponent zijn binnen de gemeentelijke taakvelden "Zorg" en "Veiligheid" de benodigde processen en structuren onderzocht, beschreven en geïmplementeerd. Deze worden in de loop van 2020 geëvalueerd en aangescherpt.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

Ketenaanpak personen met verward gedrag

Op provinciaal en regionaal niveau werken gemeenten, net als in 2020, samen verder aan een sluitende ketenaanpak voor personen, die (even) uit balans zijn ofwel verward gedrag vertonen. Alle samenwerkende partijen (waaronder zorgverzekeraars, betrokken instellingen en gemeenten) werken zoveel mogelijk binnen bestaande structuren om zo de aanpak voor personen met verward gedrag te integreren. De gemeente Maasgouw gaat verder met preventie en vroeg signalering en de lokale aanpak van specifieke complexe problematiek zoals bijvoorbeeld vervuiling en verzamelwoede. De inrichting van de benodigde voorzieningen op kernniveau en het voldoende uitrusten van expertise in de kern en op gemeentelijk niveau blijft van belang om in een vroegtijdig stadium te kunnen anticiperen op ontstane problemen in de levensstructuur van de burger. Er zal op onderdelen een investering in capaciteit en middelen nodig zijn door de gemeenten voor de regionale onderdelen zoals de instandhouding van het meldpunt niet-acuut. Ook wat betreft de lokale onderdelen is investering en capaciteit noodzakelijk.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

Nieuw inburgeringsstelsel

In 2021 wordt een nieuwe stelsel voor inburgering ingevoerd. Het kabinet werkt hiervoor aan een Nieuwe wet inburgering. De invoering van het nieuwe inburgeringsstelsel is eind maart 2020 met zes maanden opgeschoven naar 1 juli 2021.

Rijksoverheid, gemeenten en andere betrokken organisaties hebben een extra half jaar nodig om de invoering van het stelsel zorgvuldig voor te kunnen bereiden. Zo wordt er nog gewerkt aan de regelgeving voor de gemeenten (verordeningen en beleidsregels) en aan de inrichting van gegevensuitwisseling tussen organisaties. Ook lopen er nog steeds gesprekken met de VNG over de wettelijke en financiële kaders.

Binnen het huidige stelsel kopen nieuwkomers zelf trajecten in om de Nederlandse taal en de samenleving te leren kennen. In het nieuwe stelsel krijgen de gemeenten de regie over inburgering. Gemeenten gaan de nieuwkomers leerroutes aanbieden, ze ondersteunen, ontzorgen en volgen. Daarbij wordt van gemeenten verwacht dat zij een link leggen met activiteiten die ze ook nu al uitvoeren, zoals het stimuleren van (arbeidsmarkt)participatie. De financiële consequenties van de nieuwe wetgeving, voor onder andere de inkoop van leerroutes, de noodzakelijke inzet voor beleidsontwikkeling en voor de uitvoering door de SD MER, alsmede de hoogte van de budgetten die het Rijk beschikbaar stelt vanaf 2021, zijn op dit moment nog niet bekend.

5.3 Sport; activiteiten & accommodaties

Vraagstuk "Verenigingen en subsidies"

In de themabijeenkomst over deze Kadernota 2021 is gesproken over het vraagstuk verenigingen en subsidies. Het verenigingsleven van Maasgouw is één van de hoekstenen van onze samenleving. Goed functionerende verenigingen dragen in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid en de sociale cohesie.

De resultaten van gesprekken met alle verenigingen in 2019 alsmede de input vanuit de raad vormen de basis voor een herijking van het subsidiebeleid, waar nodig, ingaande 2022. Tijdens de ontmoetingen met het verenigingsleven is breed bepleit om de subsidiekorting van 8,8% ongedaan te maken. De verenigingen achten zich gedupeerd door enerzijds de subsidiekorting van 8,8% en anderzijds het sinds 2010 niet meer toepassen van een jaarlijkse indexering. De subsidiekorting van 8,8% is van toepassing sinds 2014 en vond zijn oorzaak in de economische crisis van destijds. Tijdens de themabijeenkomst met de raad was er draagvlak voor het ongedaan maken van de subsidiekorting.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

Nota sportbeleid

Om de nota sportbeleid vorm te geven is gesproken met alle sportverenigingen om informatie op te halen. De opgehaalde informatie en mogelijke beleidskeuzes zijn op 5 mei 2019 in een carrousel - bijeenkomst met de raads- en commissieleden besproken.

De visie op sport en bewegen is op 3 maart 2020 vastgesteld door de gemeenteraad en op 8 april is het Lokaal Sportakkoord akkoord bevonden door het ministerie van VWS. In 2021 zal verdere uitwerking worden gegeven aan de acties uit de visie en het Lokaal Sportakkoord waarbij de sportaanbieders, buurtsportcoaches en de gemeente samenwerken om de doelstellingen te realiseren. In 2021 zullen vooral de sportsubsidies worden omgebouwd zodat ze beter aansluiten bij de functie die sportverenigingen vervullen in de gemeenschap.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

5.4 Cultuur; activiteiten & accommodaties

Cultuurnota/cultuurregio

Het is onze kerntaak om samen met de cultuurregio Noord en Midden Limburg, Provincie en Rijk te zorgen voor een sterke culturele basisinfrastructuur. De 'Uitgangspuntenbrief cultuurbeleid 2021-2024' van het ministerie van OCW, het beleidsprogramma 'Ruimte voor Cultuur 2020-2021' en het regionale programma 'Samen ontwikkelen door te doen!', zijn een belangrijke basis voor ons beleid in de gemeente Maasgouw. Samen met de aanbieders van culturele activiteiten en inwoners (waaronder zeker de jeugd) willen we een specifieke cultuurvisie voor de gemeente Maasgouw ontwikkelen die nauw aansluit bij de ontwikkelingen in onze omgeving en de behoefte bij de inwoners (waaronder jeugd).

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

6. Woon- en leefklimaat *(fysiek domein)*

6.1 Wonen en migratie

Structuurvisie Wonen

De huidige Structuurvisie Wonen Midden-Limburg 2018 tot en met 2021 heeft een looptijd tot 2022. Dit betekent dat in 2021 de voorbereidingen voor een nieuwe dan wel te actualiseren structuurvisie worden getroffen. Afhankelijk van het besluit om dit uit te besteden of in eigen beheer op te pakken zal dit de nodige ambtelijke capaciteit vergen.

Realisatie tijdelijke woningen

In overleg met woningcorporatie Wonen Limburg worden voorbereidingen getroffen om aan de Kruisweg in Maasbracht 10 tijdelijke woningen als pilotproject te realiseren. Het college heeft principemedewerking toegezegd en daarbij de ondergrond om niet ter beschikking gesteld. Verder is er een gebruiksovereenkomst gesloten en heeft op 18 februari 2020 een informatiebijeenkomst voor omwonenden plaats gevonden. Momenteel loopt het vergunningentraject en worden de verdere voorbereidingen getroffen.

Beleidskader gemeentelijk woonwagen- en standplaatsenbeleid

In de zomer van 2018 heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een beleidskader gemeentelijk woonwagen- en standplaatsenbeleid uitgebracht. De minister verzoekt alle gemeentes om te onderzoeken of het aanbod aan woonwagens en standplaatsen aansluit bij de vraag vanuit de doelgroep. Dit is 2019/ 2020 onderzocht. Ook in Maasgouw is deze behoefte evident aanwezig. In 2020 dient deze behoefte vertaald te worden naar een bestuurlijk gedragen visie, dan wel Plan van Aanpak, om tot uitbreiding van het aantal wooneenheden ten behoeve van deze doelgroep te komen. Daartoe wordt eerst ingezet op het maken van een verdiepingsslag door het voeren van zogenaamde keukentafelgesprekken met bewoners van de huidige woonwagenlocaties en belangstellenden die op de lokale wacht- en voorranglijst ingeschreven staan. Deze gesprekken helpen bij het concreet maken van de opgave en geven meer zicht op de lokale wens/ behoefte. Eventuele uitbreiding van standplaatsen vraagt om nauwe samenwerking tussen de woningcorporatie(s), inwoners uit de doelgroep en de gemeente.

Overdracht woonwagenlocaties

Jaarlijks maakt gemeente Maasgouw afspraken met de corporaties over de invulling van de lokale volkshuisvestelijke taken in de vorm van prestatieafspraken. In deze afspraken is opgenomen dat de partijen zich inzetten om te komen tot overdracht van de woonwagenlocaties, die nu nog in bezit zijn van gemeente Maasgouw, aan de woningbouwcorporaties. Deze overdracht blijkt een taai proces: concreet is er alleen met Wonen Limburg overeenstemming over de overdracht van eigendom van de woonwagenlocatie in Linne en over de overdracht van beheer van de woonwagenlocatie in Maasbracht. Met de overige corporaties dient nog overeenstemming te worden bereikt.

6.2 Ontwikkeling fysieke leefomgeving

Omgevingswet

Het proces om te komen tot een Omgevingsvisie voor Maasgouw is opgestart.

De komende jaren zullen nog andere instrumenten op Maasgouws niveau ingevuld worden om te voldoen aan de nieuwe Omgevingswet. Naast de instrumenten gaat het ook om het vervolmaken van het noodzakelijke digitale stelsel voor de Omgevingswet en nog vele andere werkzaamheden, zoals aangegeven in RIB 810 van maart 2020. Momenteel bestaat nog geen inzicht in de benodigde middelen voor de andere Omgevingswetinstrumenten (programma en plan). Wat wel duidelijk is dat de invoering van de wet (ondanks het verwachte uitstel) een dusdanige ambtelijke capaciteit zal vragen dat hiertoe naar aanvullende middelen gezocht moet worden.

Hoogwaterbeschermingsplannen

De komende periode moet duidelijk worden wat de plannen van het Waterschap zijn voor het HWBP voor het dijktracé Thorn-Wessem en wat de invloed is op de omgeving van dit tracé. Als gemeente bezien we wat de meest wenselijke inrichting is. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gekeken naar verbetering van de openbare infrastructuur en naar natuur- en landschapsontwikkeling. Op deze manier kan in gezamenlijkheid met andere partijen gestreefd worden naar een gebiedsontwikkeling. Het voorgaande geldt zowel voor het Maasfront in Wessem als het gebied tussen Wessem en Thorn. In de Programmabegroting 2020 is afgesproken eerst een MKBA uit te voeren i.r.t. het potentieel investeringsvolume en de van de rol gemeente. Het uitvoeren van de MKBA kan echter nog niet aan de orde zijn, zolang er nog geen keuzes gemaakt zijn. Je moet immers iets hebben om te kunnen MKBA-en. Wellicht kunnen we in de loop van het jaar ook zonder MKBA inkleuring geven aan een mogelijke gemeentelijke bijdrage.

Hergebruik leegstaande gebouwen/erfgoed

Net als veel andere gemeenten heeft ook Maasgouw te maken met leegstaande gebouwen. Daarbij is in sommige gevallen sprake van monumentaal erfgoed maar kan ook gedacht worden aan leegstaande bedrijfshallen, kantoren of winkels. Als gebouwen jarenlang leeg staan dreigt verval en verpaupering en dat heeft veel negatieve gevolgen voor de directe omgeving. Vanuit ons streven naar duurzame ontwikkeling proberen we ook hergebruik van leegstaande gebouwen te bevorderen. Daarbij geven we prioriteit aan beeldbepalend monumentaal erfgoed, maar zoeken we ook naar mogelijkheden voor hergebruik van andere gebouwen zoals bedrijfs- en kantoorpanden.

Onder begeleiding van Bureau Ruimtevolk vindt een impactanalyse van de Fysieke Leefomgeving plaats. Deze analyse bestaat uit 3 fasen:

- Een analyse uitvoeren van relevante ontwikkelingen op gemeentelijk en regionaal niveau (demografisch, maatschappelijk, fysiek-ruimtelijk) op vastgoed (wonen, commercieel, maatschappelijk, monumentaal) en omgeving om hieruit de voornaamste opgaven te destilleren.
- Het huidige beleid en aanpakken kritisch tegen het licht houden en in het perspectief van de opgaven plaatsen.
- adviseren over prioritering van deze opgaven en het geven van een doorkijk naar mogelijke strategieën, interventies en instrumenten.

Voor het uitvoeren van de impactanalyse is in de programmabegroting 2020 een bedrag van € 30.000 opgenomen. De financiële consequenties voor eventuele vervolgstappen zijn afhankelijk van de keuzes die op basis van deze impactanalyse worden gemaakt.

Gebiedsontwikkeling Heel

In december 2019 is in een raadsinformatiebrief aangekondigd dat de gemeente Maasgouw vanaf 2020 een gecoördineerde aanpak gaat volgen voor ontwikkelingen in het dorp Heel op de terreinen van Daelzicht en Sint Anna, op het terrein van Chateau Heel (kasteel en kapel), het Raadhuisplein e.o. (oud-gemeentehuis) en het Wilhelminaplein (winkels).

In de loop van 2020 wordt door de initiatiefnemers -in overleg met de gemeente- doorgewerkt aan de ontwikkeling van deze deelgebieden. Op enkele locaties is daarbij ook een herinrichting van openbare infra (wegen en paden) nodig. Daarbij gaat het in eerste instantie om de (her)inrichting van een gedeelte van de Heerbaan. Op grond van inrichtingsschetsen wordt in beeld gebracht welke kosten hiervoor moeten worden geraamd en uit welke budgetten deze kosten gedekt kunnen worden. Daarbij wordt ook gekeken naar het budget dat nog beschikbaar is voor de enkele jaren geleden ingezette gebiedsontwikkelingen in Heel, Wesseme en Linne. Als de beschikbare budgetten ontoereikend blijken wordt in de Programmabegroting 2021 concreet gemaakt in welke mate een aanvulling op het budget nodig is.

6.3 Beheer openbare ruimte, natuur en landschap

Reconstructies wegen / riolering algemeen

Wij hebben de meerjarenplanning van de rioolrenovaties aangepast aan de recent uitgevoerde camera-rioolinspecties. Conclusie is dat in zijn algemeenheid als gevolg van de grootschalige renovaties van de afgelopen jaren (genoemd kunnen onder meer worden de diverse projecten in de kernen Thorn, Maasbracht, Linne) het rioolstelsel er goed uitziet. De komende drie jaren zullen nog een aantal renovaties moeten worden uitgevoerd, daarna zal er veel meer kunnen worden volstaan met relining en deelreparaties. Het gezamenlijk in Limburgse Peelen-verband op te stellen nieuwe GRP zal hier in 2022 nader inzicht in geven, met name ook richting het riooltarief in de toekomst.

Reconstructie Thorn (Eind e.o.)

In 2017 is voor het gehele project Eind e.o. een krediet beschikbaar gesteld van € 2.561.000. In dit krediet was de reconstructie van de Baarstraat overigens niet opgenomen. Deze is in de 2^e Prorap 2017 pas aangekaart. De aanpassing van het rioolstelsel in de Baarstraat en de aanleg van waterbuffers aldaar bleek de meest ideale oplossing voor het riool en hemelwaterprobleem in het gehele plangebied. In het JIP 2016 werd wel al een voorbereidingskrediet voor de Baarstraat beschikbaar gesteld. Het nu beschikbare krediet is ruim voldoende voor de realisatie van het gedeelte Eind Noord e.o. (fase 1), maar onvoldoende voor het opvolgende gedeelte Eind Zuid e.o. (fase 2).

Voor financiële indicatie zie [Bijlage](#).

Reconstructie Thorn (Casino en Wal)

In fase 2 van het reconstructieproject Eind Thorn zijn ook de wegen Meers en Steegputstraat opgenomen. Vervolgens zal het aansluitend weggedeelte genaamd Casino en Wal nog moeten worden voorzien van nieuwe riolering.

Voor financiële indicatie zie [Bijlage](#).

Reconstructie Stevensweert (oude kern - Fase 1)

In de oude kern van Stevensweert moet de komende jaren het waterleidingnet geheel vernieuwd worden. Dit betekent dat het straatwerk zal moeten worden opengebroken. We willen hier samen optrekken met de planning van de nutsbedrijven (WML en Enexis). De planning in het MIP voorziet een reconstructie van bovenbouw en het aanleggen van een HWA riolering t.b.v. afkoppelen van het regenwater. Alle huisaansluitingen DWA en HWA worden vervangen c.q. aangelegd. Het bestaand gemengd stelsel blijft gehandhaafd en waar nodig gerelined.

Vanuit esthetisch oogpunt willen we extra aandacht schenken aan het Jan van Steffeswertplein, we hebben voor ogen dit een echte pleinuitstraling te geven. We willen in samenwerking met dorpsraad en bewoners tot een blauwdruk komen die we voor de hele historische kern kunnen inzetten als het aankomt op het bepalen van wegprofiel, meubilair etc.

Wij zijn nog in overleg met de nutsbedrijven over de bijdrage in het herstel. Tevens onderzoeken we (Europese) subsidiemogelijkheden voor de reconstructie van de oude historische dorpskern. Ook is nog een bedrag aanwezig in de reserve Stevolgelden van € 50.000 ten behoeve van de aanleg van een rollatorpad in de oude kern Stevensweert.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

Reconstructie Stevensweert (oude kern- Fase 2)

In het Mip 2022/2023 was de vervolg fase van de oude kern Stevensweert nog niet specifiek opgenomen. Volgens planning is deze tweede fase voorzien in 2023/2024. Voorbereiding vindt plaats in 2022. In de gehele oude kern wordt de hoofdleiding van WML en Enexis incl. huisaansluitingen vervangen. Het is hier van belang dat we met de uitvoering hier op aansluiten, zeker gezien het feit dat de kern van Stevensweert veel sierbestrating bevat. Ook andere nutspartijen zullen aanhaken bij deze reconstructie. Daarmee is de reconstructie fase 2 een logisch vervolg op de werkzaamheden in fase 1. In het MIP 2022 en 2023 zijn voor diverse projecten reeds voorbereidings- en uitvoeringskredieten opgenomen. Dit is nog niet uitgesplitst per weg. In de begroting 2021 worden (weg)reconstructies gespecificeerd weergegeven in het MIP 2022, 2023 en 2024.

Reconstructie Heel (Oosterveldstraat)

In het Jip 2021 zijn uitvoeringskosten van € 450.000 (incl. € 25.000 voorbereidingskrediet) opgenomen voor dit project bij wegen, maar niet bij riolering. De ontbrekende uitvoeringskosten komen ten laste van het GRP. Binnen dit project wordt de openbare ruimte opnieuw ingericht. We gaan dit nu combineren met het afkoppelen van het hemelwater van de openbare ruime en de voorkant van de woningen door dit binnen het project te infiltreren.

Reconstructie Maasbracht (Hoofdstaat e.o. en Battenweg)

Het college heeft op 7 april 2020 besloten om de voorbereiding en uitvoering van dit project tussentijds te wijzigen. Op basis van ontvangen zienswijzen kiest het college voor een zorgvuldige aanpak met zoveel mogelijk draagvlak in plaats van snelheid en efficiency. Daarom wordt de planvoorbereiding van de Battenweg pas voortgezet na de afronding van een aanvullend onderzoek naar de toekomstige verkeersafwikkeling in Maasbracht. Het primaire projectgebied gaat gewoon in procedure.

De gemeenteraad en overige betrokkenen zijn inmiddels over deze aanpak geïnformeerd.

Vanwege aanvullend onderzoek en gefaseerd uitvoeren van het project kan sprake zijn van een toename van de totale projectkosten. Vooralsnog kan de planvoorbereiding binnen het beschikbare voorbereidingskrediet worden uitgevoerd. Op een later moment krijgt de raad het voorstel om het benodigd uitvoeringskrediet voor de ontsluiting Brouwerstraat-Kloosterstraat (al dan niet via de Battenweg) beschikbaar te stellen. Dan zijn ook de financiële consequenties van de gewijzigde uitvoering inzichtelijk.

Reconstructie Maasbracht (Oliestraat)

Uit de rioolinspecties 2019 is gebleken dat de riolering in de Oliestraat in Brachterbeek zeer slecht is. Ook de wegverharding is aan vervanging toe.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

Fietspaden Maasbracht (Oude Maasweg en Verlengde Oude Maasweg)

Dit project wordt van 2021 naar 2022 verschoven om een betere aansluiting te hebben met de planning van de waterleidingmaatschappij.

Herinrichting begraafplaatsen Maasbracht en Linne

Sinds 2016 is het verboden om chemische bestrijdingsmiddelen te gebruiken voor het onkruidvrij houden van de verharding. De begraafplaatsen in Linne en Maasbracht willen we aanpassen. In Linne willen we de grindpaden vervangen door gesloten verharding. Op het oude gedeelte van de begraafplaats te Maasbracht bestaat de verharding uit puur grind. Hier is de bedoeling om een meer groene parkachtige omgeving in te richten, waardoor hittestress wordt verminderd. Enkele graven zullen worden geruimd en de grindverharding zal worden vervangen door groen. Voor beide onderdelen is een eenmalig budget nodig.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

Duurzame inrichting bestrating/verharding (en afkoppeling regenwater)

Sinds 2016 is het verboden om chemische bestrijdingsmiddelen te gebruiken voor het onkruidvrij houden van de verharding. Hete lucht is een van de weinige opties om bestrating en halfverharding onkruidvrij te houden. Deze methode is erg duur.

Om de huidige sierbestrating / elementenverharding op onderdelen te verduurzamen (denk aan voegvullingen) en om op een aantal plekken regenwater af te koppelen van het gemeentelijk rioolstelsel. Een voorbeeld hiervan is het pleintje Op de Ling in Heel, waar we regenwater willen afkoppelen, gelijktijdig met het aanbrengen van nieuwe groeiplaatsen voor bomen en het reguleren van het parkeren. Het betreft hier kleinere aanpassingen van de openbare ruimte, waar geen sprake is van rioolrenovaties. Voor deze structurele kosten is een budget nodig.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

Onkruidbestrijding verharding

In de exploitatiebegroting is een budget onkruidbestrijding verharding opgenomen. Na aftrek van de personeelskosten van twee chauffeurs resteert er €136.000 per jaar. In januari 2020 is besloten de pilot onkruidbestrijding wegen in eigen beheer om te zetten in een permanente uitvoeringsstrategie in eigen beheer en de gehuurde machines aan te schaffen. Voor deze structurele kosten is een budget nodig.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

6.4 Klimaat, energie en afvalverwerking

Regionale Energie Strategie

Het concept van de Regionale Energie Strategie Noord- en Midden-Limburg (RES NML) is gereed, maar in verband met de coronacrisis is de planning van het verdere traject van besluitvorming aangepast. De planning voor gemeenten is nu als volgt:

- vaststelling van concept RES door colleges van B&W voor 1 oktober 2020;
- communicatie en participatieproject in vierde kwartaal 2020 en eerste kwartaal 2021;
- vaststelling van definitieve RES door colleges van B&W en gemeenteraden voor 1 juli 2021.

Als de RES NML is vastgesteld ligt er een strategisch beleidskader voor de energietransitie dat op regionaal en gemeentelijk niveau uitgevoerd kan worden. De verwachting bestaat dat gemeenten in regionaal verband blijven samenwerken aan de energietransitie omdat dan kennis en krachten gebundeld kunnen. Dit leidt tot meer effectiviteit in de aanpak van de energietransitie.

Door samen te werken in regionaal verband wordt de ambtelijke capaciteit die iedere gemeente beschikbaar heeft om te werken aan de energietransitie efficiënt en optimaal benut. Bovendien zijn er op regionaal niveau ook forse werkbudgetten beschikbaar om te blijven doorwerken aan de energietransitie. Vanuit deze optiek wordt verwacht dat de thans beschikbare ambtelijke formatie voor het taakveld "Energie" binnen de gemeente Maasgouw toereikend is om binnen regionaal verband te kunnen blijven meewerken aan het uitvoeren van de Regionale Energie Strategie.

Bij de uitvoering van de Regionale Energie Strategie zal binnen de gemeente Maasgouw naar verwachting het accent liggen op het aspect "energiebesparing" omdat daar voor gemeente op korte en middellange termijn de meeste mogelijkheden liggen om resultaten te boeken. Dit ook omdat besparingsmaatregelen vooruit moeten lopen op de warmtransitie die voor de lange termijn is voorzien. Voor grootschalige opwek van elektriciteit zijn er door de ruimtelijke omstandigheden in Maasgouw minder mogelijkheden dan in andere gemeenten, behoudens enkele relatief kleinschalige zonneparken.

Transitievisie Warmte

Uiterlijk eind 2021 moeten alle gemeenten in Nederland een Transitievisie Warmte opleveren. Het betreft een voorlopige keuze, aanpak en planning van de wijken die vóór 2030 aardgasvrij worden gemaakt (met een doorkijk naar 2050).

In Maasgouw is de insteek om een zogenaamde Transitievisie Warmte Light vast te stellen. Dat wil zeggen dat de gemeente voor alle wijken in Maasgouw in beeld wil brengen welke alternatieven voor aardgas in potentie aanwezig zijn. Het proces om te komen tot een vastgestelde Transitievisie Warmte Light bestrijkt vraagt specialistische expertise. De uit dit proces voortkomende werkzaamheden kunnen slechts ten dele door de gemeente uitgevoerd worden. De MER gemeenten willen daar waar het proces zich ertoe leent zoveel mogelijk samen optrekken om maximale synergie te bereiken. Iedere gemeente stelt uiteindelijk haar eigen Transitievisie Warmte vast.

De extra kosten die voor 2021 nodig zijn voor het opstellen van een transitievisie zijn nog niet bekend en worden in het ontwerp van de Programmabegroting concreet gemaakt.

7. Economie, arbeid & inkomen (economisch domein)

7.1 Vestigingsklimaat en werklocaties

Verbeteren van regionaal vestigingsklimaat

Het economisch profiel van de gemeente laat zien dat de gemeente Maasgouw een beroepsbevolking (werkende inwoners) heeft van ruim 10.000 personen. Daarvan werkt ruim 60% buiten de gemeente. Verder laat het profiel zien dat bij bedrijven en instellingen in de gemeente Maasgouw ruim 8.000 arbeidsplaatsen beschikbaar zijn. Van deze arbeidsplaatsen wordt circa 50% ingevuld door mensen die buiten de gemeente Maasgouw wonen. Deze "pendel"-gegevens laten zien dat bij het functioneren van de economie gemeentegrenzen van ondergeschikt belang zijn: niet alleen werknemers, maar ook werkgevers en ondernemers denken en handelen grensoverschrijdend.

Dat vraagt ook om een gemeente die regionaal denkt en opereert. Bij het verbeteren van het regionale economische vestigingsklimaat werken we onder meer samen met de provincie en met andere gemeenten binnen de Samenwerking Midden-Limburg (SML), de Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg (OML) en Keyport 2020.

Op basis van het regionale profiel van de bedrijventerreinen, kantoren en winkelgebieden is binnen SML-verband een "Regionaal beleidskader werklocaties" opgesteld. Dit kader omvat afspraken die vanaf 2019 worden opgepakt. Binnen dat kader wordt gewerkt aan ambities voor herstructurering en staat voor ook de oplevering van een 'Regionale Visie Nautische Bedrijvigheid' op de planning. Maasgouw is trekker van deze regionale opgave. Deze visie is bedoeld om het economische cluster rondom beroeps- en pleziervaart inzichtelijk te maken en om ontwikkelkansen voor het cluster in kaart te brengen. Op basis van deze visie zullen ook uitvoeringsvarianten worden uitgewerkt. Daarover zal eind 2021 bestuurlijke besluitvorming moeten plaatsvinden.

Ontwikkeling van werklocaties in Maasgouw

De gemeente Maasgouw richt zich samen met andere partijen op de verbetering van het regionale vestigingsklimaat, maar ontplooit ook activiteiten die zich specifiek richten op het lokale vestigingsklimaat als onderdeel van de regio. Daarbij gaat de aandacht vooral uit naar de vijf werklocaties met de grootste economische belangen in de gemeente Maasgouw: het havengebied Maasbracht, het havengebied Wesseem (Nautische Boulevard), de "zorg"-terreinen in Heel (met Daelzicht en Koraal Groep als grootste werkgevers van de gemeente), het bedrijventerrein Panheel en het RWE-terrein (Clauscentrale) in Maasbracht.

Voor de havengebied Maasbracht en het havengebied Wesseem (Nautische Boulevard) lopen reeds eerder ingezette ontwikkelingen door in 2021. Voor de verdere ontwikkeling van de werklocatie "zorgterreinen" (terreinen Daelzicht en Koraal Groep) wordt verwezen naar de tekstbijdrage in paragraaf 6.3 over de Gebiedsontwikkeling Heel. Voor het bedrijventerrein Panheel en het RWE-terrein Maasbracht worden in 2021 geen nieuwe ontwikkelingen verwacht.

7.2 Toerisme en recreatie

Aanpak Vakantieparken

De recreatieve sector en de gemeente Maasgouw zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden: recreatie en toerisme zijn sterk geworteld in ons DNA. De Maasgouwse vakantieparken Boschmolenplas, Heelderpeel en Porta Isola vervullen hierbij een belangrijke economische en maatschappelijke functie in de gemeente. De parken vormen hiermee in potentie een krachtige motor voor de lokale en regionale toeristische sector. Om deze functies verder te versterken en uit te bouwen, is het daarom belangrijk om, met elkaar, flinke kwaliteitsslagen te maken. Het is dan ook onze ambitie om deze vakantieparken te helpen vitaliseren en hiermee nog aantrekkelijker te maken voor toeristische doeleinden. Nu en in de toekomst!

Natuurlijk, er leven ook zorgen over de recreatieve functie van de parken. Denk hierbij aan zaken als permanente bewoning, criminaliteit en de aanwezigheid van sociaal kwetsbare groepen. Het betreft vaak complexe situaties waar we niet van weg mogen, kunnen én willen kijken. Daarom is het belangrijk om zorgvuldig te onderzoeken waar het anders kan en mogelijk ook anders moet! Het gaat hierbij om uiteenlopende thema's zoals veiligheid, achterstallig onderhoud, gezonde bedrijfsvoering maar ook om huisvestingsvraagstukken en omgevingsbewust ondernemerschap. Dit vraagt om lef, wederzijds vertrouwen en actiebereidheid van alle betrokken belanghebbenden. Van vakantiepark ondernemer tot gemeente en van maatschappelijke instanties tot vakantiehuiseigenaar.

Per vakantiepark zullen we als gemeente op basis van een sterke informatiepositie een strategie moeten formuleren en deze vervolgens gaan uitvoeren. Het uitgangspunt is een strategie gericht op vitalisering. De rol van de gemeente en de rollen van andere betrokken belanghebbenden in de uitvoering is afhankelijk van de gekozen strategie.

Ook als vitalisering geen realistisch scenario is, dan moet ook een strategie voor het vakantiepark worden bepaald. Deze strategie kan bijvoorbeeld gericht zijn op structurele beheersing van de leefbaarheid, handhaving op onrechtmatig gebruik of heroverweging van de recreatieve bestemming van het gebied.

De financiële consequenties zijn afhankelijk van de te kiezen strategieën. De verwachting is dat in het ontwerp van de Programmabegroting 2021 procesmiddelen worden opgenomen om de gecoördineerde aanpak van het programma vakantieparken voort te zetten. Daarnaast worden projectplannen op parkniveau in de Programmabegroting opgenomen.

Belevenissen en infrastructuur voor bezoekers

Binnen de Strategische Visie en het Coalitieakkoord staat de ambitie om als gemeente en regio een dynamisch vrijetijdsgebied te vormen waar voor bezoekers van binnen en buiten de regio in alle seizoenen genoeg te beleven is. Die ambitie kunnen we als gemeente niet alleen realiseren. Daarbij zijn wij vooral afhankelijk van ondernemers in de toeristische sector (en horecasector) die moeten zorg voor een vast aanbod van activiteiten (belevenissen) voor bezoekers en van private partijen die zorgen voor het organiseren van evenementen of andere tijdelijke activiteiten.

Wij proberen als gemeente ondernemerschap en investeringsbereidheid in de toeristische sector te vergroten. Daarom wordt in 2020 een kanskaart opgeleverd. Uit deze kaart blijkt een aantal kansen. In 2021 wordt hier nader uitvoering aan gegeven. Bij kansrijke plannen met een duidelijk maatschappelijk rendement (meer bezoekers en meer bestedingen) die desondanks te maken hebben met een "onrendabele top", kan een gemeentelijke (co)financiering overwogen worden. De uitkomsten uit de kanskaart vormen de basis voor een nieuw gemeentelijk R&T programma voor 2021 en volgende jaren.

Erfgoedcommunicatie

De gemeente Maasgouw is gebouwd op haar verleden. Dat verleden heeft vorm gekregen in een veelheid van historische getuigenissen, zowel materieel als immaterieel. Denk aan historische stads- en dorpsgezichten en gebouwen, archeologische objecten, historische gebeurtenissen, jaarlijkse tradities, de rijke muziekcultuur, de schuttersevenementen en de vele andere sociaal-culturele activiteiten die met vaste regelmaat in de dorpskernen plaatsvinden.

Het cultureel erfgoed bijdraagt aan de trots van de inwoners op de eigen woonplaats, het gevoel van verbondenheid met het eigen dorp en de sociale cohesie in de dorpen. Daarmee is de beleving van cultureel erfgoed niet alleen van belang voor bezoekers (toeristen en recreanten), maar ook voor de bewoners van Maasgouw. Door erfgoedcommunicatie kun je de beleving en waardering van erfgoed versterken.

Helaas wordt het rijke en aansprekende culturele erfgoed van Maasgouw nog onvoldoende gebruikt als basis van één lokale identiteit die toerisme en recreatie kan voorzien van een eigen authentieke signatuur. Dit erfgoed kan ook een katalysator zijn voor educatieve projecten en ook de interesse van de bewoners van Maasgouw aanwakkeren over de plek waar ze wonen en leven.

Maar hoe communiceer je over erfgoed? Hoe vertel je dit op een aansprekende manier zodat een zo breed mogelijk publiek wordt bereikt? Om een antwoord te krijgen op deze vragen is in opdracht van de gemeente een erfgoedcommunicatieplan opgesteld door een daarin gespecialiseerd bureau. Dit plan schets een integrale communicatievisie met diverse handreikingen om het rijke verleden van Maasgouw optimaal te communiceren en te benutten richting diverse doelgroepen.

Vanaf 2021 wordt gestart met uitvoering van het erfgoedcommunicatieplan. Uitvoering zal gefaseerd plaatsvinden. Voor de financiering wordt in eerste instantie gebruik gemaakt van het budget R&T dat nog beschikbaar is. Als dit budget in voor volgende uitvoeringsfasen niet meer toereikend is worden aanvullend budget gevraagd.

7.3 Ondernemerschap en -initiatieven

Ondernemerschapsprogramma

Eén van de drie programmalijnen in het economisch domein is het stimuleren en faciliteren van ondernemerschap. Dit doen we op regionaal niveau (binnen Keyport-verband) én op lokaal niveau. Om dit lokale maatwerk te kunnen leveren is eind 2019 het dynamisch ondernemerschapsprogramma ingericht, hetgeen in 2020 en 2021 wordt uitgevoerd. In dit ondernemerschapsprogramma staan de volgende speerpunten centraal:

- optimaliseren van het accountmanagement: het inregelen van een ondernemersdatabase en het opstellen van een accountplan;
- optimaliseren van vergunningsverleningstrajecten: eventuele knelpunten zichtbaar maken en oplossen;
- opstellen en uitvoeren van een communicatieplan, gericht op optimale informatievoorziening vanuit gemeente richting ondernemers;
- versterken van het ondernemerschap, o.a. in de kernwinkelgebieden;
- onderzoek naar noodzaak en invulling van een separaat startersprogramma, inclusief huisvestingsmogelijkheden;
- optimaliseren van de ontsluiting van Keyport-projecten voor Maasgouwse ondernemers.

Rol gemeente bij ondernemersinitiatieven

Steeds wisselende (inter-)nationale, regionale en lokale marktomstandigheden zorgen er voor dat voor ondernemers steeds weer nieuwe kansen ontstaan. De locatie die een onderneming kiest voor nieuwe activiteiten (of een uitbreiding van activiteiten) wordt bepaald door een set van omstandigheden die samen het vestigings- en investeringsklimaat vormen. Daarbij kan het belastingstelsel een rol spelen, het profiel van de beroepsbevolking, de ligging van de locatie, de positie t.o.v. de afzetmarkt, de beschikbaarheid en de prijs van grond, de wet- en regelgeving die van toepassing is en eventuele stimuleringsmaatregelen die nationale, provinciale of lokale overheden beschikbaar stellen.

Slechts een deel van de omstandigheden die het economisch vestigings- en investeringsklimaat vormen zijn te beïnvloeden door de gemeente. Daarbij speelt de gemeente vooral een faciliterende rol bij bepaalde ruimtelijk-fysieke randvoorwaarden van werklocaties (zie paragraaf 6.1). Daarnaast kan de gemeente ook een stimulerende rol spelen richting ondernemers. Als er investeringsplannen van ondernemingen zijn die ook leiden tot algemene maatschappelijke baten dan is de gemeente onder voorwaarden bereid om een financiële bijdrage te leveren aan de "onrendabele top" van deze plannen. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan initiatieven op het gebied van toerisme en recreatie (zie par. 6.2) of aan initiatieven die invulling geven aan leegstaande gebouwen (zie par. 5.2) of die leiden tot een verfraaiing van de openbare ruimte (zie ook par 5.3).

Economisch profiel gemeente Maasgouw

Het voornemen bestaat om in 2021/2022 de belangrijke economische prioriteiten uit te werken in een economisch profiel van Maasgouw. Het profiel bestaat uit een 0-meting van onze lokale economie en een visie die antwoord geeft op de vraag waar Maasgouw in economisch opzicht staat en welke economische ontwikkelkansen er zijn. We geven 'de lokale markt' een rol in dit proces, omdat we ons realiseren dat we de markt hard nodig hebben om sommige ontwikkelkansen op te pakken.

In het verlengde hiervan moet het economisch profiel duiden welke bijdrage de gemeente kan leveren aan een gezonde economische ontwikkeling, alleen en samen met anderen (denk aan lokale ondernemers en het onderwijs). Op basis van dit profiel kunnen we dus onze gemeentelijk inzet op het thema 'economie, recreatie en toerisme' herijken, ook met name in het kader van de mogelijke economische gevolgen van corona. Hieruit blijkt dan of na de periode van twee jaar aanvullende organisatiecapaciteit nodig blijft, of dat het nieuwe programma met de huidige capaciteit uit te voeren is.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

Keyport 2020 (bevorderen ondernemerschap)

Al eerder is geconstateerd dat gemeentegrenzen binnen het functioneren van de economie van ondergeschikt belang zijn en dat ondernemers "grensoverschrijdend" denken en opereren. Dat vraagt om een gemeente die bij het bevorderen van ondernemerschap ook verder kijkt dan de gemeentegrenzen. Om deze redenen benaderen we "ondernemerschap" primair vanuit een regionaal perspectief en werken we binnen het samenwerkingsverband Keyport samen met ondernemers, onderwijs en overheden aan het duurzaam versterken van de economische structuur en het verbeteren van het vestigingsklimaat. Dit wordt gedaan door het bevorderen van arbeidsmarktoptimalisatie, innovatie en ondernemerschap.

Keyport heeft de afgelopen periode een sterke economische groei laten zien door een multiplier van 7,9 te realiseren. Dit betekent dat tegen iedere geïnvesteerde euro, marktpartijen 6,9 euro laten terugvloeien in de regio. De bijdrage van de gemeente Maasgouw aan Keyport is op dit moment € 65.000 (afgerond) per jaar.

Voor de komende periode heeft Keyport een nieuwe routeplan opgezet. In het nieuwe routeplan gaan zij zich ook weer inzetten voor de thema's arbeidsmarktoptimalisatie, innovatie en ondernemerschap. Keyport zet zich met haar projecten o.a. in om werkzoekende beter te laten aansluiten bij het vacatureaanbod, om bedrijven de omslag van lineair naar circulair te laten maken en zij ondersteunen ondernemers om in Coronacrisis op een nieuwe manier naar hun bedrijfsvoering te kijken, waardoor zij het hoofd boven water kunnen houden. Het streven van Keyport is om bestaande goed lopende projecten te vergroten qua schaalomvang, waardoor men ook aanspraak kan maken op nationale en Europese subsidiegelden. Voor het vergroten van het projecten is extra capaciteit nodig.

Keyport wenst de bijdrage van de deelnemende gemeenten in de komende jaren te verhogen met € 0,25 per inwoner per jaar.

Voor financiële indicaties zie Bijlage.

Onderzoeksbudget Economische zaken

Regelmatig vinden er fysieke ontwikkelingen plaats in de aangrenzende gemeenten die een enorme impact kunnen hebben op de economische ontwikkeling binnen de gemeente Maasgouw, denk aan het centrumplan Echt-Susteren waar een XXL Jumbo gepland staat of de ontwikkelingen op het bedrijventerrein in Ittervoort waar een Aldi/Jan Linders combinatie gepland staat. Het is wenselijk om budget beschikbaar te hebben om de impact van deze ontwikkelingen op de gemeente te kunnen laten onderzoeken, zodat goed onderbouwde standpunten ingenomen kunnen worden in de regio. De schatting is dat dit om 1 à 2 onderzoeken op jaarbasis gaat. Daarvoor hebben we een onderzoeksbudget nodig

Voor financiële indicaties zie Bijlage.

7.4 Optimalisatie arbeidsmarkt

Regionaal arbeidsmarktbeleid

Binnen de arbeidsmarktregio wordt voortdurend gewerkt aan het optimaal functioneren van de arbeidsmarkt en de afstemming tussen vraag en aanbod. Daarvoor leveren wij samen met andere gemeenten ambtelijke deskundigheid/capaciteit. Voor gemeenten in Midden-Limburg ligt de nadruk in 2019-2022 op het realiseren van de opdracht om kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt en/of een arbeidsbeperking, en werkgevers op zoek naar personeel, zo goed mogelijk bij elkaar te brengen.

Gemeenten, Provincie, LWV, MKB Limburg, LLTB, UWV en FNV ontwikkelen op het niveau van Limburg een gezamenlijke aanpak rondom de arbeidsproblematiek als gevolg van de coronacrisis. Signalen voor aanvullende maatregelen worden gezamenlijk opgepakt. Tegelijkertijd blijft het niveau van de arbeidsmarktregio het niveau waarop concreet in actie moet worden gekomen. Op dat niveau zijn de partners actief en kan de verbinding worden gelegd met bestaande en goed functioneren aanpakken.

7.5 Arbeidsparticipatie en inkomen

Participatiewet

Diverse ontwikkelingen maken het noodzakelijk om de strategie voor het uitvoeren van de Participatiewet te herijken. Aanpassingen in wetgeving, het achterblijven van de werkgelegenheid voor de doelgroep van de Participatiewet, de ontwikkeling van de werkgelegenheid en de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden vragen om een doorontwikkeling.

Daarbij komt de financiële impact van de decentralisaties, de daling van het Participatiebudget en de inzet op integraal beleid in het sociaal domein. Dit vraagt om strategische keuzes voor de korte en middellange termijn en daarbij antwoord op de vraag over de positionering van de GR Westrom in de uitvoering van het werkdeel van de Participatiewet. De vijf gemeenten in de GR Westrom (Maasgouw, Echt-Susteren, Roerdalen, Roermond en Leudal) hebben met elkaar de keuze gemaakt om één gezamenlijke opdracht en strategie te ontwikkelen voor het werkdeel van de Participatiewet. Het doel is een toekomstbestendige uitvoering van de Wsw en de Participatiewet binnen de samenwerking als GR-gemeenten. Deze nieuwe strategie moet leiden tot een betaalbare en effectieve uitvoering van de Participatiewet binnen de beleidsuitgangspunten van de vijf gemeenten.

Westrom

Westrom heeft laten onderzoeken wat de veranderingen van doelgroepen, vooral de afnemende WSW-doelgroep, hogere uitstroom en de instroom van 'Participatiewetters' met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, voor consequenties heeft voor Westrom en op welke wijze het operationeel resultaat verbeterd kan worden. De gemeenteraden zijn medio september 2019 geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek en de verbetermaatregelen (Rapport R. Capel). De uitkomsten zijn input voor Westrom voor de meerjarenbegroting en het strategisch onderzoek naar de uitvoeringsstructuur van de Participatiewet. Gezien de volumedaling van het aantal WSW'ers is het van belang om periodiek de organisatie te herijken. Bijvoorbeeld door wijzigingen aan te brengen in de samenstelling van de portfolio, omvang staf en kader en benodigde huisvesting. Om dit te kunnen realiseren is het belangrijk om een voorziening te treffen. Dit kan in de vorm van een krimpvoorziening. De gemeenteraden hebben verzocht om de begroting van Westrom op een andere wijze in te richten, zodat de bekostiging in de toekomst op basis van objectieve gegevens en criteria plaatsvindt. Westrom heeft hiervoor vier pijlers uitgewerkt in de begroting 2021. De financiële gevolgen voor de gemeenten worden in de begroting 2022 verwerkt volgens een nieuwe, nog te ontwikkelen toerekeningsystematiek.

Ontwikkeling van toerekeningsystematiek en van een krimpvoorziening

De financiële resultaten van Westrom worden tot nu toe gepresenteerd in resultaten WSW en resultaten overige doelgroepen. Voor de financiële verantwoording worden deze twee pijlers verder uitgewerkt naar vier pijlers:

- WSW
- Beschut Werk
- Participatiewet-medewerkers met loonkostensubsidie
- Re-integratie

Uitgangspunt hierbij is het hanteren van een kostendekkend tarief voor de overige doelgroepen (niet WSW'ers). Er vindt geen nieuwe instroom WSW plaats en als gevolg van o.a. pensioen neemt het aantal WSW'ers jaarlijks af. Daardoor wordt de overhead (huisvesting, directe, staf, consultants etc.) naar verhouding steeds duurder, tenzij nieuwe doelgroepen van de Participatiewet bij en/of via Westrom aan het werk kunnen gaan. Gestreefd wordt naar werken bij reguliere werkgevers, zie de toelichting bij de vorige twee onderwerpen. Om organisatiewijzigingen die niet gecompenseerd worden door instroom van nieuwe doelgroepen te bekostigen, wordt door Westrom een krimpvoorziening ingericht.

8. Gemeentebestuur & organisatie (organisatorisch domein)

8.1 Bestuurlijke vernieuwing en participatie

Geen nieuwe beleidsvoornemens voor 2021, voorzetting bestaand beleid.

8.2 Rechtsorde, veiligheid en handhaving

Veiligheidsregio Limburg-Noord (VRLN)

Algemeen

De kadernota 2021 VRLN vormt een belangrijk beleidsmatig en financieel uitgangspunt voor het onderdeel Veiligheidsregio. In het beleidsplan VRLN 2020-2023 is het uitgangspunt opgenomen dat de VRLN 'nieuw beleid' zal financieren door 'oud beleid' te schrappen. De autonome ontwikkelingen zoals het afsluiten van een nieuwe cao en besluiten uit het verleden werken wel door in het budgettair kader voor 2021.

In de begroting 2017 is een nieuwe verdeelsystematiek voor de verdeling van de kosten van de VRLN vastgesteld. De verdeling vindt plaats aan de hand van objectieve criteria zoals inwoneraantal en inwoners 0 t/m 17 jaar. In 2016 is afgesproken deze systematiek na vier jaar voor de begroting 2021 te actualiseren. Actualiseren is het aanpassen van de objectieve waarden.

Voor de gemeentelijke bijdrage Veiligheid (brandweezorg en crisisbeheersing) vindt actualisatie plaats aan de hand van de meest recente gemeentefonds-variabelen in de bestaande sleutel in het gemeentefonds voor Openbare Orde en Veiligheid.

Voor de gemeentelijke bijdrage Publieke Gezondheid vindt actualisatie plaats aan de hand van de ontwikkeling in de inwoneraantallen en voor de jeugdgezondheidszorg aan de hand van de meest recente scores sociaal economische status in combinatie met de aantallen inwoners 0 t/m 17 jaar.

Door de VRLN wordt aangegeven dat bij het opmaken van de begroting 2021 de corona-pandemie in volle omvang is uitgebroken. Voor de VRLN betekent dat heel veel extra werk en het waar mogelijk uitstellen van regulier werk. Dat reguliere werk wordt op een later moment ingehaald. De financiële consequenties van deze maatregelen zijn onbekend voor de VRLN alsook voor Maasgouw.

Bluswatervoorzieningen bestaande situaties

In 2017 is door het Algemeen Bestuur VRLN (AB) het modelbeleid bluswater en bereikbaarheid bestaande situaties vastgesteld. Als vervolg hierop heeft het AB op 5 juli 2019 ingestemd met het opstarten van een projectorganisatie voor regionale bluswatervoorziening in bestaande situaties. De eerste stap hierin is het (regionaal) in kaart brengen en analyseren van de bluswatervoorzieningen in bestaande ruimtelijke situaties op plaatsen met een verhoogd (brand-)risicoprofiel. Op basis hiervan wordt op gemeentelijk niveau advies uitgebracht over (mogelijke) verbetermaatregelen.

Paraatheid brandweer

Om een verantwoorde mate van paraatheid van de brandweer te kunnen garanderen is een extra investering nodig in met name vrijwilligers, beroepspersoneel, werving en opleidingen. Op 15 maart 2019 heeft het bestuur op basis van een advies van een bestuurlijke commissie een variant gekozen dat voorziet in een vangnet voor het toekomstbestendig maken van de repressieve organisatie tot en met 2023. Deze variant is verwerkt in de VRLN begroting 2021.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

8.3 Bestuurlijke samenwerking

Ondersteuning Externe Betrekkingen

Sinds september 2018 zijn binnen de gemeente (vanuit het provinciaal programma Richting Zuid) drie trainees ingezet op het werkveld Externe Betrekkingen. In de eerste traineeperiode is verkend op welke manier de aanpak van Public Affairs (belangenbehartiging bij andere overheden) binnen de gemeente georganiseerd kan worden. In de tweede traineeperiode is dat verder uitgewerkt en is ook ingezoomd op het thema "Representatie". Gedurende deze traineeperiodes is geconstateerd dat de belangenbehartiging bij andere overheden (Public Affairs) het beste ondersteund kan worden door de beleidsmedewerkers die in het betreffende item gespecialiseerd zijn en dat hiervoor in de gemeente Maasgouw geen aparte functionaris nodig is.

Gelet op de bovenstaande constatering ligt in de derde traineeperiode (januari tot september 2020) de focus van de traineeopdracht vooral op het strategische thema "Duurzame ontwikkeling en Global Goals" Daarbij wordt door de trainee meegewerkt aan het opzetten van een integrale gemeentelijke aanpak waarbij de externe betrekkingen met andere instanties, bedrijven én inwoners een cruciaal onderdeel vormen. In hoofdstuk 4 van deze Kadernota wordt de beoogde aanpak voor 2021 nader toegelicht.

8.4 Dienstverlening en communicatie

Verbetering digitale dienstverlening burgerzaken

Vanuit de gezamenlijke dienstverleningsvisie wordt een projectgroep samengesteld om digitalisering en verbetering van burgerzaken dienstverlening verder te ontwikkelen. Doelstelling is om zoveel mogelijk te standaardiseren binnen de 4 organisaties zodat kosten laag blijven en beheer beheersbaarder wordt. De doorontwikkeling vindt plaats voor medewerkers via een portaal, en voor burgers via eDiensten.

De meest voorkomende baliewerkzaamheden, zoals verhuizingen en aanvragen van reisdocument en rijbewijzen, zijn proces gestuurd. Het portaal begeleidt medewerkers door het proces voor een correcte en snelle afhandeling. Daarbij kunnen burgers via een tablet meekijken in het proces en zelf aanvullingen verrichten. Hiervoor is een vernieuwing van applicatie en hardware nodig.

Via de eDiensten regelen de inwoners veel zaken zelf, eenvoudig, snel, waar en wanneer het hen uitkomt. Burgers en ondernemers hoeven niet meer naar het gemeentehuis, want met de eDiensten kunnen zij 24/7 op de site van de gemeente terecht. De verwerking daarvan verloopt in veel gevallen volledig automatisch. Meer tijd over voor de bijzondere gevallen dus.

Voor financiële indicatie zie Bijlage.

Gemeentelijke informatievoorziening

De gemeente Maasgouw streeft ernaar haar inwoners, bedrijven, instellingen en belanghebbenden zo goed mogelijk te informeren. Zo is en blijft men op de hoogte van wat er leeft en speelt in de gemeente. De gemeente zet hier verschillende online- en offline kanalen in. Het wegvallen van de huis-aan-huis krant VIA Maasgouw (het is voor de uitgever een economisch onrendabel product geworden) vormt de aanleiding om de communicatie met haar inwoners opnieuw tegen het licht te houden.

Daarom start de gemeente Maasgouw een interactief proces op waarbij we onderzoeken op welke manier de gemeente het beste haar informatievoorziening kan inrichten. Dit proces wordt opgestart na de zomervakantie in verband met de coronacrisis. Door interactie op te zoeken met diverse doelgroepen willen we antwoord krijgen op de volgende vragen:

- 1 Welke informatiebehoefte leeft er onder meer bij de inwoners, bedrijven, instellingen in Maasgouw?
- 2 Via welke kanalen willen de inwoners in Maasgouw worden geïnformeerd?

Iedereen krijgt de kans om mee te denken en input te leveren. Specifieker betrekken we de volgende doelgroepen. Intern: gemeenteraad, college B&W, (afvaardiging van de) ambtelijke organisatie. Extern: dorpsraden, verenigingen, inwoners, parochies, instellingen, bedrijven.

Het interactieve proces wordt zorgvuldig ingericht waarbij we gebruik maken van verschillende onderzoeksvormen. Denk hierbij aan interactieve sessies met de doelgroepen, een gemeentebrede digitale enquête en aantal diepte-interviews. Aanvullend zetten we specifiek in op de doelgroepen ouderen en jongeren om ook hun specifieke behoeften te peilen. Op basis van de uitkomsten van dit interactieve proces wordt een onderzoeksrapport opgeleverd. Vanuit dit rapport wordt het communicatiebeleid van de gemeente opnieuw ontwikkeld. Hierbij vormt de informatiebehoefte vanuit de gemeente Maasgouw dus het uitgangspunt.

8.5 Organisatie, personeel en bedrijfsvoering

Overheidsontwikkelmodel

In de begroting 2020 is aangegeven, dat gebruik gemaakt wordt van het Overheidsontwikkelmodel (OOM) om alle aspecten van de organisatieontwikkeling in samenhang met elkaar uit te voeren én om de resultaten er van meetbaar te maken. Het OOM is het kwaliteitsmodel van INK (Instituut Nederlandse Kwaliteit), maar dan toegesneden op de lokale overheid. We gebruiken dit model in 2020 en volgende jaren om onze vooruitgang in kwaliteit zichtbaar te maken. In het najaar van 2019 zijn we met deze methodiek gestart, eerst met introductiesessies voor de gehele organisatie, gevolgd door zogenaamde 0-metingen per team. De sessies voor deze 0-metingen zijn in het voorjaar van 2020 noodgedwongen onderbroken door de corona-crisis en zullen worden hervat als de omstandigheden dat toelaten.

De bedoeling is om na de 0-metingen eerst te evalueren of deze systematiek ons brengt wat we er van verwachten. Als deze evaluatie positief is, zetten we het OOM-traject voort, wat betekent dat deze ook een doorloop zal kennen in de jaren 2021 en verder.

De begeleiding van dit OOM is in handen van een extern bureau, waarbij de kosten daarvoor worden gedekt uit beschikbaar organisatieontwikkelingsbudget.

Personeel

Wat betreft personeel is in voorgaande kadernota's en ook in de begrotingen aangegeven, dat geïnvesteerd wordt in competenties, houding en gedrag. De cultuurcomponent onder onze kernwaarden Samen Doen met Lef, krijgt volop aandacht in de individuele ontwikkeling van medewerkers, in de ontwikkeling van elk team en in het management development traject.

Daarnaast vraagt ook het personeelsbestand op zichzelf om kwalitatieve én kwantitatieve borging: hebben we de goede mensen in dienst, doen die medewerkers ook de goede dingen en hebben we voor de opdrachten ook voldoende capaciteit in huis? En leiden andere inzichten op dit vlak ook tot

bijstelling van het personele budget? Dit in de wetenschap, dat het basisbudget voor personeel – zowel voor de salarissen als wat betreft het opleidingsbudget en het budget tijdelijke inhuur – in de laatste begrotingen door de raad op de vereiste hoogte is gebracht. Maar zoals ook in de Jaarrekening 2019 is opgemerkt: de ambtelijke capaciteit is niet een stabiel gegeven. Nieuwe opgaven voor de lokale overheid kunnen voor aanpassing (eventueel uitbreiding) van die capaciteit zorgen, zowel vanuit wettelijke verplichtingen als vanuit bestuurlijke ambitie.

Bij de onderbouwing voor eventuele aanpassingen spelen dan ook meerdere aspecten een rol.

- In begin 2019 heeft een reorganisatie plaatsgevonden. Die heeft gezorgd voor een herschikking van personeel en van taken. Bij deze reorganisatie is afgesproken – zo is ook in de programmabegroting 2020 aangegeven - om het functieboek en formatieplan in 2020 te evalueren en zo nodig aan te passen.
- Structurele aanpassingen kunnen ook het gevolg zijn van extra taken of ambities die pas in de loop van 2019 en 2020 – dus ná de reorganisatie duidelijk zijn geworden.
- Het concernplan 2020 (inclusief de daaronder liggende teamplannen) maken duidelijk dat er in sommige onderdelen van de organisatie spanning staat op de beschikbare capaciteit. Zonder uitputtend te zijn liggen die onder meer op het gebied van communicatie, economie, recreatie en toerisme en dienstverlening. Daarnaast zorgt de groei van de organisatie naar meer procesgerichtheid in combinatie met aandacht voor gegevensveiligheid voor behoefte aan meer capaciteit om deze procesoriëntatie vast te houden en te verbeteren, bijvoorbeeld door de extra inzet van 'key-users' (= sleutel-gebruikers).
- Daarnaast is in 2020 een aanzet gemaakt voor een meerjarige personeelsplanning. Deze is er op gericht om voor elke categorie medewerkers – zowel qua potentie als qua leeftijd – scherp in beeld te hebben hoe we in hen kunnen investeren. En hoe kunnen we bijvoorbeeld collega's die binnen afzienbare tijd met pensioen gaan – naar verwachting ruim 20 in de komende 3 à 4 jaar – het beste kunnen opvangen.
- Tenslotte ligt er nog het vraagstuk m.b.t. de systematiek voor de salarisbegroting. In de Kadernota 2020 en de programmabegroting 2020 is al aangegeven dat we de mogelijkheid willen onderzoeken, of de systematiek van de personele (salaris-)begroting aanpassing behoeft. Op dit moment worden de salariskosten begroot o.b.v. de werkelijke inschalingen van medewerkers. Een andere optie, die ook door gemeenten als systematiek gebruikt wordt, is: formatie maal het maximum van de functieschaal. Aan beide systemen zitten voor- en nadelen, die niet voor het management beïnvloedbaar zijn, vooral vanwege salarisrechten uit het verleden.

We willen de structurele effecten van alle bovenstaande vraagstukken in samenhang met elkaar bekijken en kijken of het mogelijk is om ze concreet te maken in de programmabegroting 2021.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het boekjaar 2021 worden colleges van B&W zelf verantwoordelijk voor het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording (RM-verantwoording). Een RM-verantwoording is een verantwoording in de jaarrekening door het bestuur van de organisatie (het college) van de afwijkingen van financiële rechtmatigheid over het boekjaar. De invoering van de RM-verantwoording vanaf 2021 is wettelijk geregeld. In 2020 neemt de gemeente in MER-verband deel in een projectgroep waarbij een plan van aanpak wordt opgesteld en uitgevoerd. Onderdeel van de aanpak is een tussenevaluatie en proefdraaien met RM-verantwoording met onafhankelijke rapportage door Verbijzonderde Interne Controle (VBIC). Een indicatie van eventuele meerkosten is nog niet beschikbaar.

In 2021 zal een rapportage met de stand van zaken volgen waarbij indien nodig bijgestuurd kan worden. In 2022 zal het college een RM-verantwoording over het jaar 2021 dienen af te geven.

8.6 Financiën en belastingen

Financiële positie

De financiële startpositie is uitgewerkt in hoofdstuk 2 waar korthedshalve naar wordt verwezen. In de hoofdstukken 4 t/m 8 zijn toekomstige ontwikkelingen beschreven die potentieel leiden tot een budgettaire claim. Bij de begroting zullen deze nader worden uitgewerkt inclusief een afweging in relatie tot de algemene richtlijnen uit hoofdstuk 3 en de budgettaire positie. Indien de budgettaire positie onder druk staat, kan deze worden verbeterd door minder ambitie, heroverweging van bestaand beleid, inzet van reserves of verhoging van belastinginkomsten. In paragraaf 2.3 is dit visueel weergegeven o.b.v. een illustratie.

Naast de financiële positie zijn er een aantal financiële beleidsuitgangspunten die jaarlijks terugkomen:

Lokale financiële beleidsuitgangspunten

- Meerjarenraming op basis van constante prijzen
- Geen indexering toepassen, tenzij contractueel overeengekomen
- Lonen indexeren conform werkelijke CAO-ontwikkeling
- Begroting en meerjarenraming verbonden partijen vertalen
- Algemene uitkering op basis van Meicirculaire 2020

De Septembercirculaire 2020 bevat naar verwachting cruciale informatie over de meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering. Ten tijde van opstellen van de begroting 2021 is deze informatie echter nog niet voorhanden. Verwerking in de concept-begroting 2021 is dan ook niet mogelijk gezien de publicatiedatum (Septembercirculaire 2019 was op 17 september 2019 gepubliceerd). Via een RIB zal de raad gedurende het begrotingstraject worden geïnformeerd over de resultaten van de Septembercirculaire 2020.

- Vermogenspositie: verwezen wordt naar de Nota Risicomanagement & Weerstandsvormogen 2016-2019 waar de kaders en ratio's zijn opgenomen. Daarbij dient in ieder geval aandacht te zijn voor aanvulling van de Algemene Reserve. Hiertoe wordt verwezen naar de navolgende tekstpassage 'Essentreserve'.
- Bij belastingen en leges was het aanvankelijke uitgangspunt het maximaal toepassen van een inflatiecorrectie. Dit uitgangspunt wordt minder stringent toegepast. Indien er sprake is van nieuw beleid waarvan sprake is van aantoonbaar maatschappelijk rendement, dan wordt belastingverhoging daarvoor rechtvaardig geacht. De belastingverhoging is dan noodzakelijk om de huidige financiële positie te handhaven.

Naast de lokale financiële beleidsuitgangspunten formuleert de Provincie Limburg als toezichthouder een aantal aandachtspunten voor de begroting 2021 die nodig zijn voor behoud van repressief toezicht op basis van het Gemeenschappelijk financieel Toezichtskader (GTK) 2020 (brief 31 maart 2020 (Griffie IN R2536 en ALG IN 59224)):

- Meerjarige structureel in elke jaarschijf sluitende meerjarenbegroting (structureel en reëel evenwicht). Het inzicht in de structurele begrotingspositie wordt bewerkstelligd door opname van een verplicht overzicht van incidentele lasten en baten.
- Financiële effecten van invoering Omgevingswet in begroting verwerken (personeel, ict, implementatiekosten)
- Rekening houden met reserveren van financiële ruimte voor klimaatbeleid en energietransitie
- Voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) inclusief de recente notities van de Commissie BBV (Grondbeleid en Materiële vaste activa). Verder impliceert dit ook:
 - Reële en haalbare bezuinigingsmaatregelen en taakstellingen

- Inzicht in onderhoud kapitaalgoederen (actuele beheerplannen die financieel zijn vertaald op tenminste basiskwaliteitsniveau (gericht op instandhouding) voor wat betreft wegen, riolering, gebouwen, groen, kunstwerken, openbare verlichting)
- Tijdige inzending van de begroting (vóór 15 november 2020).
Met geplande raadsbehandeling en vaststelling op 10 november 2020 wordt aan dit criterium voldaan.
- Raming dividend deelnemingen:
 - Dividend Enexis voorzichtigheidshalve inramen op € 0,50 per aandeel (2019: € 0,70 per aandeel)
 - Dividend BNG voorzichtigheidshalve inramen op € 1,27 per aandeel (2019: € 2,50 per aandeel)

Essentreserve

Momenteel is de Essentreserve gekwalificeerd als een aparte bestemmingsreserve. Normaliter krijgt een bestemmingsreserve dit karakter doordat aan de besteding van de reserve een bepaalde bestemming is gegeven door de raad: de reserve is dan geormerkt voor een bestedingsdoel. Bij de Essentreserve is echter géén sprake van een oormerking, maar vanuit de oorspronkelijke vorming van de reserve bij verkoop van Essent aan RWE. Nadeel van deze kwalificatie tot een bestemmingsreserve is dat deze volgens begrotingsrichtlijnen van de Provincie als toezichthouder, feitelijk niet tot het weerstandsvermogen mag worden gerekend, terwijl er geen specifiek bestedingsdoel aan is verbonden. Voorgesteld wordt dan ook om bij de begroting 2021 het vrij aanwendbare deel van de bestemmingsreserve Essentreserve over te hevelen naar de algemene reserve. Aan deze mutatie zijn geen verdere financiële consequenties verbonden.

Belastingbeleid

Harmonisatie belastingen

BsGW is de uitvoeringsorganisatie die namens de deelnemende Limburgse gemeenten de gemeentelijke belastingen heft en int. De deelnemende gemeenten hanteren een veelheid van uiteenlopende heffingssystematieken. Deze uiteenlopende systematieken zorgen voor kwaliteitsverlies door een potentieel verhoogde foutkans en extra noodzakelijke controles. Daarnaast kan BsGW haar missie niet volledig waarmaken door op een zo efficiënt mogelijke wijze te werken op basis van bedrijfseconomische principes en zodoende de perceptiekosten voor deelnemende gemeenten (en uiteindelijk burgers) laag kan houden.

BsGW is dan ook voornemens om een onderzoek te starten naar de mogelijkheden of de heffingssystematieken niet gereduceerd kunnen worden en de complexiteit kan worden verminderd zonder daarbij concessies te doen aan de primaire principes van de heffingssystematieken. Of en in welke mate deze onderzoeksopdracht vorm wordt gegeven, wordt afgestemd met de deelnemende gemeenten in het AB BsGW.

Belastingen en leges algemeen

Het belastingbeleid van Maasgouw is in de afgelopen jaren gericht om lokale lasten zo laag mogelijk te houden en, voor zover mogelijk, te zorgen voor een consistente tariefsontwikkeling. Het uitgangspunt wat tot dusver werd gehanteerd, was om voor belastingen en leges maximaal een inflatiecorrectie toe te passen binnen het bestaande kader van een structureel sluitende meerjarenbegroting. Bij de begroting 2020 is daarnaast een beperkte extra verhoging OZB-woningen toegepast. Deze verhoging komt voort uit het aanvullende kader dat wordt getracht de huidige goede financiële uitgangspositie van Maasgouw te beschermen om financiële ruimte te behouden voor toekomstige opgaves.

Financieel ruimtevragende beleidsinitiatieven worden dan ook, na aftrek van financiële meevallers, bekostigd uit een belastingverhoging.

Ook is het tarief forensen- en (water-)toeristenbelasting verhoogd (met 8,8%) met als onderbouwing de extra investeringen en beleidsmatige intensivering die hier specifiek voor T&R tegenover staan.

Voor afvalstoffenheffing en rioolheffing worden kostendekkende tarieven in rekening gebracht. Voor afvalstoffenheffing zijn deze tarieven tot en met 2020 verlaagd door inzet van de afvalvoorziening.

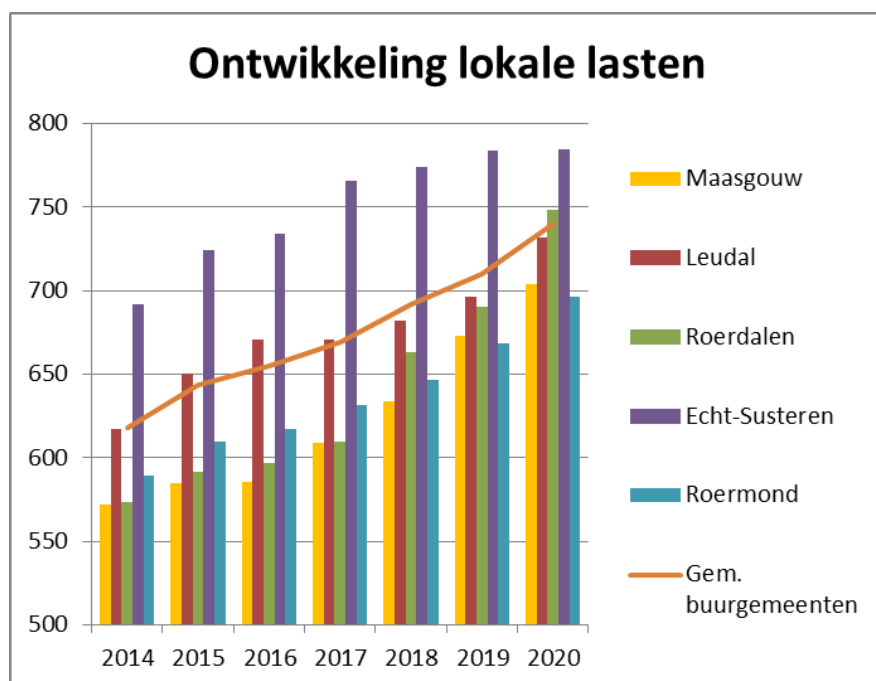
Ondanks inzet van de afvalvoorziening, was een tariefstijging niet te voorkomen door toegenomen kosten. Vanaf 2021 kan geen beroep meer worden gedaan op het egalisatiefonds, wat betekent dat in ieder geval meerjarig een stijgend tarief wordt voorzien.

Verder laat de riolheffing, gebaseerd op de meerjarige financiële tariefsontwikkeling in het vastgestelde GRP, een jaarlijkse stijging volgens een ingroeiscenario zien. De tariefstijging volgens het gekozen scenario C bedraagt 5%. Tot dusver bleven de onttrekkingen uit de riolvoorziening achter bij de geplande aanwending. Daarom is ervoor gekozen om de geplande tariefstijging van 5% in 2020 (van € 238,00 naar € 250,00 (voor eigenaars- en gebruikersdeel)) niet door te voeren. Ook voor 2021 is het uitgangspunt om géén tariefsverhoging riolheffing door te voeren. Voor een nieuwe actuele tariefsontwikkeling riolheffing wordt het nieuwe GRP 2022-2026 (inclusief herziene kostendoorrekening) afgewacht.

Voor de hondenbelasting worden meer investeringen gedaan, waardoor bij een gelijkblijvend tarief sprake is van een hogere kostendeckingsgraad.

Ondanks bovengenoemde beperkte belastingverhogingen in 2020 heeft Maasgouw in het belastingoverzicht 2020 van de Provincie Limburg de top 3-positie van Limburgse gemeenten met laagste lokale lasten kunnen behouden. De mate waarin we deze positie kunnen handhaven is mede afhankelijk van de ambities en financiële vertaling daarvan. Deze positie is derhalve geen doel op zich.

In onderstaande diagram en corresponderende tabel is ontwikkeling van de lokale lasten van Maasgouw weergegeven in relatie tot omliggende (buur-)gemeenten. Het betreft een weergave o.b.v. OZB eigenaar woning o.b.v. gem. WOZ-waarde, afvalstoffenheffing en riolheffing eigenaar/gebruiker.

gem. bel. aanslag in €	positie bel.druk 2020 Limburg (2019)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Maasgouw	3 (3)	571,86	584,80	585,25	609,03	633,87	673,33	703,94
Leudal	5 (7)	617,11	650,15	670,57	670,46	681,90	696,40	732,16
Roerdalen	10 (5)	573,65	591,36	596,64	609,37	663,56	690,07	748,24
Echt-Susteren	14 (22)	691,54	724,40	733,74	765,92	774,14	783,66	784,74
Roermond	2 (2)	589,07	609,52	617,29	631,47	646,90	668,50	696,11
Gem. buurgemeenten		617,84	643,86	654,56	669,31	691,63	709,66	740,31

Na vaststelling van de Programmabegroting 2021 op 10 november 2020, zullen in de raadsvergadering van 15 december 2020 de belastingverordeningen 2021 worden vastgesteld op basis van de gehanteerde uitgangspunten in de Programmabegroting 2021.

Kostendekkendheid leges en heffingen

Op grond van de verslaggevingsvoorschriften (BBV) dient in de paragraaf lokale heffingen inzicht te worden gegeven in de kostendekkendheid van de tarieven van de diverse leges en heffingen. De huidige kostendekkenheidspercentages zijn in onderstaande tabel weergegeven:

	Jaarrekening 2019
Titel 1 Algemene dienstverlening (o.a. reisdocumenten, rijbewijzen) (nacalculatie obv. jaarrekening 2018)	70%
Titel 2 Fysieke leefomgeving (omgevingsvergunning) (nacalculatie obv. jaarrekening 2018)	91%
Europese dienstenrichtlijn (o.a. evenementen) (nacalculatie obv. jaarrekening 2018)	41%
Begraafrechten(nacalculatie obv. jaarrekening 2018)	43%
Rioolheffing	100%
Afvalstoffenheffing (voorcalculatie 100%, maar nadien was sprake van kostenstijging, die niet meer in tarief kon worden doorbelast)	93%

De kostendekkenheidspercentages zijn slechts ter informatie. Behoudens rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn voor wat betreft uitgangspunten geen streefwaardes geformuleerd.

Bijlage 1 Indicatie financiële inventarisatie nieuw beleid

Omschrijving <i>bedragen x € 1.000</i>	Investing	Exploitatie				
		2021	2022	2023	2024	
Integrale duurzame ontwikkeling (Global Goals)		PM	PM	PM	PM	capaciteit en werkbudget 2021
Sociale cohesie						
Aanpak armoede		0	0	0	0	
Beschermd wonen en maatschappelijke opvang		PM	PM	PM	PM	geld en personele claim
Wet verplichte GGZ en Wet Zorg en Dwang		12	0	0	0	
Ketenaanpak personen met verward gedrag		30	30	30	30	
Nieuw inburgeringsstelsel		PM	PM	PM	PM	
Vraagstuk "Zorg"		PM	PM	PM	PM	
Jeugdzorg		PM	PM	PM	PM	fin gevolgen nog onduidelijk
Voorliggend veld & algemene voorzieningen		PM	PM	PM	PM	evt. mogelijk formatie nodig (Menswel)
Overgang 18-/18+		0	0	0	0	vooraansnog uitgangspunt binnen budgettaire kaders
Vraagstuk "Verenigingen en subsidies" (terugdraaien korting)		40	40	40	40	
Nota sportbeleid		55	55	55	55	
Cultuurnota/cultuurregio		13	13	13	13	
Woon- en leefklimaat						
Omgevingswet		PM	PM	PM	PM	
Hoogwaterbeschermingsplannen		0	0	0	0	eerst MKBA
Hergebruik leegstaande panden / erfgoed		PM	PM	PM	PM	fin consequenties afhankelijk v impactanalyse
Gebiedsontwikkeling Heel		0	0	0	0	vooraansnog bestand budget; mogelijk ontoereikend
Reconstructies wegen / riolering algemeen		0	0	0	0	
Reconstructies Thorn (Eind e.o.)	279	0	9	9	9	796k totaal, waarvan 65% GRP en 35% wegen
Reconstructie Thorn (Casino en Wal)	658	0	0	0	0	verschuiving en extra kap lasten vanaf 2025
Reconstructie Stevensweert (oude kern fase 1)	1.226	0	41	41	41	
Reconstructie Stevensweert (oude kern fase 2)		0	0	0	0	
Reconstructie Heel (Oosterveldstraat)		0	0	0	0	tiv GRP
Reconstructie Maasbracht (Hoofdstraat e.o. en Battenweg)		0	PM	PM	PM	krediet incl. hogere kap.lasten later inzichtelijk
Reconstructie Maasbracht (Oliestraat)	119	0	4	4	4	
Fietspaden Maasbracht (Oude Maasweg en Verlengde Oude Maasweg)		0	0	0	0	alleen verschuiving in tijd van 2021 naar 2022
Herinrichting begraafplaatsen Maasbracht en Linne		120	0	0	0	
Duurzame inrichting bestrating / verharding (en afkoppeling)		200	200	200	200	Mogelijk (deels) af te dekken uit GRP
Onkruidbestrijding verharding	150	0	30	30	30	ged. exploitatiebudget 71k vrijval tgv exploitatie
Regionale Energie Strategie		?				
Transitievisie warmte		100	0	0	0	in 2020 85k; vervolg nader bezien. 100k is inschatting
Economie, arbeid en inkomen						
Verbeteren regionaal vestigingsklimaat						
Ontwikkeling werklocaties Maasgouw		0	0	0	0	
Vakantieparken		PM	0	0	0	procesmiddelen
Belevissen en infrastructuur voor bezoekers		?				
Storytelling / erfgoedcommunicatie		173	0	0	0	max kostenvariant; eerst terugval voor 1e stappen op budget R&T
Ondernemersprogramma		?				
Rol gemeente bij ondernemersinitiatieven		0	0	0	0	
Economisch profiel Maasgouw		50	0	0	0	
Keyport bevorderen ondernemerschap		7	13	18	24	verhoging bijdrage € 0,25 p.i. jaarlijks
Onderzoeksbudget economische zaken		15	0	0	0	
Regionaal arbeidsmarktbeleid		0	0	0	0	
Participatiewet		0	0	0	0	
Westrom		PM	PM	PM	PM	
Gemeentebestuur en organisatie						
Veiligheidsregio Limburg Noord (VRLN)		PM	PM	PM	PM	brandweer
Ondersteuning externe betrekkingen		0	0	0	0	
Verbetering digitale dienstverlening Burgerzaken		71	24	24	24	
Gemeentelijke informatievoorziening		PM	PM	PM	PM	
Overheidsontwikkelmodel		0	0	0	0	
Personeel		PM	PM	PM	PM	
Rechtmatigheidsverantwoording		PM	PM	PM	PM	
Financiële positie		nvt	nvt	nvt	nvt	
Essentreserve		0	0	0	0	
Belastingbeleid		0	0	0	0	
Totaal (ex PM-posten)		886	459	464	470	